



Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Β΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Ταξιδεύοντας με τη γοργόνα»

Συγγραφή: ΑΘΗΝΑ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

Εφαρμογή: ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΠΑΚΥΡΑΣ



**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015



ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr



Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ταξιδεύοντας με τη γοργόνα

Εφαρμογή σεναρίου

Βασίλειος Μπακούρας

Δημιουργία σεναρίου

Αθηνά Γιαννοπούλου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Β΄ Λυκείου

Σχολική μονάδα

1^ο Γενικό Λύκειο Σαλαμίνας

Χρονολογία

Από 19-02-2015 έως 23-04-2015.

Διδακτική/θεματική ενότητα

—

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

7 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Facebook.



Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του παρόντος σεναρίου τόσο ο εκπαιδευτικός όσο και οι μαθητές ήταν εξοικειωμένοι με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο εργασίας και με τον συνδυασμό μεθόδων διδασκαλίας (κατευθυνόμενος διάλογος, μετωπική διδασκαλία). Ο εκπαιδευτικός, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του σεναρίου, είχε τη δυνατότητα δημιουργίας και διαχείρισης ομάδας στο κοινωνικό δίκτυο Facebook, η οποία είχε δημιουργηθεί ήδη από το πρώτο τετράμηνο του σχολικού έτους, κατά την εφαρμογή στην ίδια τάξη άλλου σεναρίου του ΚΕΓ. Από την πλευρά τους, οι μαθητές: (α) χάρη στο νέο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών της Α΄ Λυκείου ήταν εξοικειωμένοι με τα χαρακτηριστικά της νεότερης ποίησης και κυρίως με το ζήτημα της λειτουργίας των συμβόλων. Επίσης, είχαν διδαχτεί τη μετάβαση της ποίησης από την παράδοση στον μοντερνισμό. Στη Β΄ Λυκείου μάλιστα –γεγονός που αποδείχτηκε καταλυτικό στην εφαρμογή του παρόντος σεναρίου– είχαν έλθει σε επαφή με ποιήματα των Γ. Σεφέρη, Ο. Ελύτη και Γ. Ρίτσου και (β) είχαν γνώση προγραμμάτων του Η/Υ, όπως των προγραμμάτων επεξεργασίας κειμένου (Word), δημιουργίας παρουσιάσεων (PowerPoint), δημιουργίας ψηφιακού κολάζ (Photo Collage), κατασκευής ψηφιακής ταινίας (Movie Maker) και τη δυνατότητα αξιοποίησης του διαδικτύου (Internet), μέσω της αναζήτησης και χρήσης του προσφερόμενου διαδικτυακού υλικού, καθώς και τη δυνατότητα να διαχειρίζονται το εικονικό προφίλ τους και να επικοινωνούν στο κοινωνικό δίκτυο Facebook. Στο σενάριο επίσης προβλεπόταν η χρήση προγράμματος δημιουργίας ψηφιακού βιβλίου (Flipsnack), το οποίο τελικά δεν πραγματοποιήθηκε, λόγω έλλειψης χρόνου.

Όσον αφορά στην υλικοτεχνική υποδομή, η σχολική μονάδα διέθετε εργαστήριο πληροφορικής με έξι Η/Υ –έναν για κάθε ομάδα εργασίας μαθητών και έναν για τον εκπαιδευτικό– καθώς και αίθουσα προβολών εξοπλισμένη με Η/Υ, με πρόσβαση στο διαδίκτυο και βιντεοπροβολέα, ώστε κατά την υλοποίηση της Α΄ και Γ΄ φάσης να μην είναι αναγκαία η μετακίνηση των μαθητών στο εργαστήριο πληροφορικής. Κατά την εφαρμογή του σεναρίου, ωστόσο, δεν αξιοποιήθηκε η



αίθουσα προβολών, καθώς οι προβλεπόμενες για αυτήν δραστηριότητες έγιναν στο εργαστήριο πληροφορικής.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Αθηνά Γιαννοπούλου, Ταξιδεύοντας με τη γοργόνα, Νεοελληνική Λογοτεχνία Β΄ Λυκείου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Πρωτεύον ζητούμενο του σεναρίου ήταν να εξοικειωθούν οι μαθητές με τη διαδικασία ανάγνωσης των συμβόλων στην ποίηση –στον βαθμό που είναι αυτό εφικτό–, εκλαμβάνοντάς την (τη διαδικασία) ως μια απόπειρα προσέγγισης ενός “άλλου” (οποσδήποτε όχι “νεκρού” ή εξωγήινου) κόσμου που δημιουργεί εκ νέου την πραγματικότητα με γλωσσικά σημεία επιφορτισμένα συνυποδηλωτικά. Παράλληλα, επιδιώχθηκε να αντιληφθούν οι μαθητές ότι η σημασιодότηση του ίδιου σημαίνοντος συναρτάται με τα διαφορετικά ιστορικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα στα οποία παράγεται το κείμενο, ποιητικό ή άλλο.

Η γοργόνα αποτελεί το παράδειγμα-πεδίο εφαρμογής ως προς το οποίο κλήθηκαν οι μαθητές να μελετήσουν πώς ένας όρος εμφανίζεται εμπορούμενος από ποικίλες νοηματικές αποχρώσεις σε διαφορετικά περιβάλλοντα-ποιήματα. Με αφετηρία τη μορφή της γοργόνας στον διαδεδομένο λαϊκό θρύλο που προσέδωσε εθνικές διαστάσεις στον συμβολισμό της, οι μαθητές μελέτησαν περιπτώσεις συμβολικής λειτουργίας της σε ποιητικά έργα της γενιάς του '30 και διαπίστωσαν πώς μία λέξη φορτίζεται συνυποδηλωτικά με διαφορετικό περιεχόμενο από ποιητές της ίδιας γενιάς ή ακόμη και από τον ίδιο ποιητή. Δοκίμασαν να ανιχνεύσουν τα



σύμβολα, συσχετίζοντάς τα με την ιστορική και τη λογοτεχνική πραγματικότητα της συγγραφής και “ενσωματώνοντας” ταυτόχρονα στην ανάγνωση τις ορίζουσες της δικής τους ταυτότητας. Καίριο ρόλο στη διαδικασία αυτή είχε η αξιοποίηση του κοινωνικού δικτύου Facebook μέσα από το οποίο οι ομάδες εργασίας των μαθητών, υιοθετώντας εικονικές ταυτότητες, εμβάθυναν στην ανάγνωση των συμβολισμών που φέρει η γοργόνα στα συγκεκριμένα ποιήματα που μελέτησαν. Τέλος, οι μαθητές, μέσα από την επαφή με σύγχρονες εκδοχές του συγκεκριμένου συμβόλου, κατέθεσαν τις σκέψεις τους αναφορικά με τη νοηματική φόρτιση και την αξιοποίηση της συμβολικής διάστασης της γοργόνας στη δική τους χρονική εγγύτητα, επενδύοντάς τες με τη δημιουργική σφραγίδα τους.

Στην εκπόνηση του σεναρίου οι μαθητές συμμετείχαν τόσο σε ομαδικές δραστηριότητες, μέσα από τις οποίες αξιολογήθηκε ο βαθμός συνεργασίας όλων και η συνεισφορά του κάθε μέλους στην ομάδα, όσο και με ατομικές εργασίες που επέτρεψαν τη διαπίστωση της προσωπικής πρόσληψης.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Αντιγράφων από το αρχικό σενάριο:

Η “λεπτή” σχέση της ποίησης και του πραγματικού κόσμου δε μας επιτρέπει να αντιμετωπίζουμε στον ποιητικό λόγο το σημαίνον “σαν ένα αδειανό καυκί, ένα καθαρά και υλικά ηχητικό περίβλημα” (Γ. Σεφέρης). Ασφαλώς η αποκωδικοποίηση των μηχανισμών της γλώσσας του ποιητή, μιας γλώσσας που αποκαλύπτει το “χώνεμα” του ρυθμού του κόσμου μέσα από ένα οργανωμένο σύστημα γλωσσικών σημείων και συμβόλων, δεν είναι μία αβασάνιστη διαδικασία αλλά προϋποθέτει αρχικά να ενσκήψει ο αναγνώστης στην ιστορικότητα της συγγραφής. Το ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο γεννήθηκε ένα ποίημα καθοδηγεί σημαντικά –χωρίς όμως να



δεσμεύει– τον αναγνώστη στην πρόσληψη του κειμένου και στην ανίχνευση των όρων που αξιοποιούνται συμβολικά. Καθώς όμως η παραδοσιακή διδασκαλία της λογοτεχνίας κάνει την ποίηση να φαντάζει σαν ένας τόπος μεστός ανωτέρων μεν αισθημάτων και νοημάτων, σκοτεινών δε και απροσπέλαστων αναδεικνύεται η ανάγκη ο εκπαιδευτικός να αξιοποιήσει το “ρεπερτόριο” της τεχνολογίας, για να φέρει την ερμηνεία της ποίησης και των συμβόλων της κοντά στις προσλαμβάνουσες των μαθητών. Στο συγκεκριμένο σενάριο, παράλληλα με την προτεινόμενη διαδικασία ανάγνωσης των ποιητικών συμβόλων, οι μαθητές διαπιστώνουν ότι στην ποίηση οι λέξεις και οι όροι δεν είναι άπαξ σημασιοδοτημένοι αλλά είναι “ανοιχτοί” στη νοηματική φόρτιση που επιθυμούν οι ποιητές.

Σε αυτό το πλαίσιο στοχοθεσίας επιλέχθηκε το σύμβολο της γοργόνας γιατί, αν και ανάγει την καταγωγή του σε αρχέγονους μύθους, αποτελεί μόνιμα “δροσερό” θέμα με πληθωρική παρουσία στην προφορική παράδοση και τη λαϊκή τέχνη και προσφιλές μοτίβο στη λογοτεχνία. Οι μαθητές μέσα από τη “συνάντησή” τους με τη γοργόνα σε ποιητικά κείμενα της γενιάς του ’30 κατανόησαν πως το σημασιολογικό φορτίο του συγκεκριμένου συμβόλου δεν είναι μονοσήμαντο αλλά αντανακλά τις περιστάσεις της συγγραφής σε κάθε περίπτωση. Γνωρίζοντας σύγχρονες όψεις της γοργόνας σε κείμενα μη ποιητικά και έργα τέχνης, οι μαθητές διαπίστωσαν τη συνέχεια της παρουσίας της ακόμη και σε εποχές απομυθοποίησης, στοχάστηκαν για την αξιοποίηση του συμβολισμού της, αποκωδικοποιώντας το πολιτισμικό πλαίσιο της δικής τους χρονικής εγγύτητας. Στην επίτευξη αυτών των στόχων συνέβαλε η εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής



μεθόδου και η αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών, καθώς οι μαθητές συνδιαλέχθηκαν δημιουργικά στο πλαίσιο της ομάδας και της τάξης.

Κατά την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου, οι μαθητές συνειδητοποίησαν ότι η ποίηση συνιστά “ανοιχτό πεδίο” προσωπικής έκφρασης και θεώρησης του κόσμου από τους ποιητές, θεώρησης επηρεασμένης από τις κατά περίπτωση περιστάσεις συγγραφής. Ειδικότερα, έγινε αντιληπτή η παρουσία του συμβόλου της γοργόνας στη σύγχρονη εποχή και οδήγησε τους μαθητές σε αναστοχασμό για τον αποσυμβολισμό της με κριτήριο τη δική τους πολιτισμική ταυτότητα. Στην προσπάθειά τους αυτή διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο η ομαδοσυνεργατική μέθοδος και η αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών, καθώς επέτρεψαν στους μαθητές να συνδιαλεχθούν δημιουργικά και να αξιοποιήσουν αποτελεσματικά τις ποικίλες δυνατότητες των νέων μέσων.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να γνωρίσουν ότι η λαϊκή προφορική παράδοση ως αναπόσπαστο τμήμα του ελληνικού πολιτισμού τροφοδοτεί και εμπνέει αενάως την ποίηση και άλλες μορφές τέχνης,
- να αντιληφθούν ότι ο ελληνικός πολιτισμός μέσω της βίωσης της παράδοσης καταφέρνει τη συνύπαρξη του παρελθόντος και του παρόντος,
- να διαπιστώσουν ότι τα σύμβολα στην τέχνη μετουσιώνονται και μετακινούνται ευέλικτα ώστε να ανταποκρίνονται στις ιστορικές και πολιτισμικές συνθήκες,
- να στοχαστούν για τον ρόλο της ποίησης στην προσπάθεια συνειδητοποίησης των κοινωνικών-πολιτισμικών προβλημάτων κάθε εποχής,
- να συνειδητοποιήσουν ότι η μυθοποίηση υφίσταται ακόμη και σε περιόδους ορθολογισμού.



Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να κατανοήσουν ότι η ποίηση δεν αντιμετωπίζει τη λέξη ως ηχητική και οπτική αποτύπωση μόνο αλλά και ως μέσο ερμηνείας του κόσμου, σύμφωνα με την ευαισθησία του ποιητή,
- να διαπιστώσουν ότι μία λέξη επιδέχεται ποικιλία σημαινομένων από τους ποιητές της ίδιας γενιάς ή ακόμη και από τον ίδιο ποιητή,
- να συσχετίσουν το ποιητικό κείμενο με τα ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα της εποχής, αξιοποιώντας τις ιστορικές τους γνώσεις,
- να κατανοήσουν ότι η σχετικότητα της ερμηνευτικής προσέγγισης στην ποίηση εναπόκειται στην ταυτότητα του αναγνώστη,
- να συνειδητοποιήσουν ότι μια λέξη-εικόνα που νοηματοδοτείται συμβολικά δε νοείται ανεξάρτητα αλλά λειτουργεί σε ένα σύστημα συμβολισμών,
- να αντιληφθούν ότι το ποίημα δεν είναι μια κατασκευή εκ του προχείρου και ότι ως τελική κατασκευή αποτυπώνει την προσπάθεια του δημιουργού να ντύσει την ευαισθησία του με το ιδανικό, κατά την κρίση του, ποιητικό ρήμα.

Γραμματισμοί

Με τη διδασκαλία του σεναρίου έγινε προσπάθεια να μπορέσουν οι μαθητές:

- να προσεγγίζουν τους όρους-σύμβολα στην ποίηση,
- να διαβάζουν τη φωνή του ποιητή ως φωνή μιας εποχής που ο αναγνώστης μπορεί να ακούσει μόνο αν γνωρίζει το ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο,
- να συνειδητοποιούν τη συμβολή των ΤΠΕ στην επαφή τους με την ποίηση,
- να προσέρχονται στην ανάγνωση της ποίησης γνωρίζοντας ότι η ταυτότητά τους επηρεάζει την πρόσληψή της,
- να γράφουν κείμενα προσαρμοσμένα υφολογικά και λεκτικά στο ζητούμενο επικοινωνιακό πλαίσιο.



Διδακτικές πρακτικές

Η συγκεκριμένη πρόταση στηρίχτηκε σε συνδυασμό διδακτικών πρακτικών. Στην Α΄ φάση ακολουθήθηκε η μετωπική διδασκαλία και ο κατευθυνόμενος διάλογος, καθώς ο εκπαιδευτικός ενημέρωσε και επιχείρησε να ενεργοποιήσει τους μαθητές σχετικά με το αντικείμενο μελέτης και να φέρει το γνωστικό αντικείμενο κοντά στις προσλαμβάνουσες και τις εμπειρίες τους. Στη Β΄ φάση ακολουθήθηκε η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, γιατί ζητούμενο ήταν οι μαθητές να έχουν ενεργητικό ρόλο στη διαδικασία της μάθησης και να συν-εργάζονται μέσα στην ομάδα και στην τάξη με την υποστήριξη φύλλων εργασίας. Οι μαθητές επικοινωνήσαν και συνεργάστηκαν στον φυσικό χώρο του εργαστηρίου της πληροφορικής αλλά και στον εικονικό χώρο του κοινωνικού δικτύου Facebook, που επιτρέπει τη συγγραφή των κειμένων ως αποτέλεσμα συμμετοχικών και συνεργατικών διαδικασιών (Παυλίδου, 2010), ενώ ο εκπαιδευτικός ακολούθησε και ενθάρρυνε τα βήματά τους. Στη Γ΄ φάση οι μαθητές, με αφορμή σύγχρονες προεκτάσεις και εκδοχές του θέματος με το οποίο ασχολήθηκαν, παρήγαγαν πολυτροπικά κείμενα και συν-διαλέχθηκαν στο πλαίσιο της τάξης, εστιάζοντας στους ποικίλους συμβολισμούς της γοργόνας, τους τρόπους αξιοποίησής της ως συμβόλου αλλά και στις δυνατότητες που προσφέρουν οι Νέες Τεχνολογίες.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αντιγράφο από το αρχικό σενάριο:

Η μορφή της γοργόνας “ανοίγει” ένα ευρύ φάσμα μελέτης συμβολισμών, καθώς διαρκώς μετασχηματιζόμενη διαπερνά τον ελληνικό πολιτισμό με ποικίλες παρουσίες, άλλοτε στοιχείο της λαϊκής μυθολογίας, άλλοτε φιγούρα σε έργα εγνωσμένης καλλιτεχνικής αξίας, άλλοτε εθνικών διαστάσεων σύμβολο, άλλοτε σύμβολο αισθησιασμού. Προσεγγίζοντάς την οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα



να αντιληφθούν τη συνέχεια του εθνικού πολιτισμού μέσα από τη γονιμοποιό επίδραση του παρελθόντος, που εκπροσωπείται από τον θρύλο και τη λαϊκή τέχνη, στο παρόν, είτε με την έννοια της πιο προσιτής χρονικά σε αυτούς ποιητικής δημιουργίας είτε σε άλλες μορφές τέχνης. Μπόρεσαν ακόμη να διαπιστώσουν τις συμβολικές προεκτάσεις και τους μετασχηματισμούς μέσα από τους οποίους η μορφή της γοργόνας –στη θέση της μπορεί να βρεθεί οποιοδήποτε σύμβολο στιγματίζει την ελληνική “μυθολογία”– ταξιδεύει στον χρόνο φορτωμένη σε κάθε περίπτωση ένα διαφορετικό σημασιολογικό φορτίο. Από την άποψη αυτή έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον το πώς ο ποιητής, εισπράττοντας την «ανάσα» του περιβάλλοντος, μεταχειρίζεται τη γοργόνα ως σύμβολο και παρουσία.

Ως αφετηρία κινητοποίησης της τάξης χρησιμοποιήθηκαν το διήγημα «Η γοργόνα» από τη συλλογή του Α. Καρκαβίτσα τα *Λόγια της πλώρης* και το τραγούδι «Δεν ήταν νησί», μια σύνθεση στίχων από το μυθιστόρημα *Καπετάν Μιχάλης* του Ν. Καζαντζάκη που μελοποίησε ο Μάνος Χατζιδάκις, ενώ ζητήθηκε και από τους μαθητές να καταθέσουν τις δικές τους γνώσεις για τον μύθο της γοργόνας.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Στο σχολικό βιβλίο των *Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* στη Β΄ Λυκείου ανθολογούνται έργα ποιητών της γενιάς του '30. Η γενιά αυτή επηρεάστηκε από τα λογοτεχνικά ρεύματα του συμβολισμού και του υπερρεαλισμού, στα οποία η χρήση συμβόλων είναι πληθωρική. Στο παρόν σενάριο οι μαθητές ιχνηλάτησαν την παρουσία της γοργόνας σε ποιήματα του Γ. Ρίτσου, του Γ. Σεφέρη, του Ο. Ελύτη, του Ν. Καββαδία, ποιητών της γενιάς αυτής, και διαπίστωσαν το συμβολικό φορτίο της μέσα από τη λειτουργία της σε ένα σύστημα συμβόλων.



Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο συγκεκριμένο σενάριο οι ΤΠΕ εμπλούτισαν το μάθημα με οπτικοακουστικό υλικό (κείμενα, τραγούδια, εικόνες), αξιοποιήθηκαν ως εργαλεία που εξυπηρετούν την αναζήτηση και συλλογή πληροφοριών μέσω της κατευθυνόμενης και ελεύθερης πλοήγησης στο διαδίκτυο, ανέδειξαν την κατασκευαστική πλευρά της λογοτεχνίας και τη δημιουργική έκφραση των μαθητών μέσω της κατασκευής απλών και πολυτροπικών κειμένων. Η συνεργασία των μαθητών στο κοινωνικό δίκτυο Facebook, μέσα από τη δημιουργία ομάδας, στην οποία μετείχε ενεργά και ο εκπαιδευτικός, δημιούργησε νέους όρους στην αλληλεπίδραση των μαθητών με το κείμενο, επιχείρησε να εμπνεύσει στους μαθητές θετική στάση απέναντι στη λογοτεχνία και οριοθέτησε για τον εκπαιδευτικό έναν ρόλο συνεργάτη-συμπαράστατη των ομάδων εργασίας στη συγγραφή κειμένων και στην πραγμάτευση των πληροφοριών.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Οδυσσέας Ελύτης, «[Τα τζιτζίκια](#)». *Τα ρω του έρωτα*, 29. Αθήνα: Ύψιλον, 1986.

Νίκος Καββαδίας, «[Εχω μια πίπα](#)». *Μαραμπού*, 24. Αθήνα: Άγρα, 1990.

Ανδρέας Καρκαβίτσας, «[Η γοργόνα](#)». *Τα λόγια της πλώρης*, 195-200. Αθήνα: Νεφέλη, 1991.

Γιάννης Ρίτσος, «[Ρωμιοσύνη](#)». Αθήνα: Κέδρος, 1997.

Γιώργος Σεφέρης, «[Λεωφόρος Συγγρού, 1930](#)». *Ποιήματα*, 85. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Γιώργος Σεφέρης, «[Ο Μαθιός Πασκάλης ανάμεσα στα τριαντάφυλλα](#)», 155. *Ποιήματα*. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό:

Μη λογοτεχνικά κείμενα

Ανδριανού, Έλ. 2010. [Θεατρικά στοιχεία στο Μαραμπού του Νίκου Καββαδία](#).

Ελευθεροτυπία, 27-11-2010.



Ελύτης, Οδ. 1995. [Δήλωση του '66](#). *Εν λευκώ*, 207. Αθήνα: Ίκαρος.

Μαργαρίτη, Φ. 2011. [Η «ανακάλυψη» της Συγγρού και η γενιά του '30](#). *Το Βήμα*, 23-10-2005.

Πολίτης, Ν. 1904. [Οι αδερφάδες του Μεγάλου Αλεξάνδρου](#). *Παραδόσεις*, τ. Α', 387-388. Αθήνα: Βιβλιόραμα.

Σεφέρης, Γ. 1993. [Κυριακή 26 Οκτώβρη 1941 \(απόσπασμα\)](#). *Μέρες Δ'*, 146. Αθήνα: Ίκαρος.

Spanos, W. V. 1975. [Το ύφος ως ιστορική μνήμη στη Ρωμιοσύνη του Γιάννη Ρίτσου](#). Μτφρ. Ρούλα Κακλαμανάκη. *Γιάννης Ρίτσος. Μελέτες για το έργο του*, 83-84, 89-90, 94, 101-102. Αθήνα: Διογένης.

Βίντεο

[Εποχές και συγγραφείς-Οδυσσέας Ελύτης](#) [32:30-35:40] [πηγή: You Tube]

[Μηχανή του χρόνου-Νίκος Καββαδίας](#) [2:00-5:00] [πηγή: You Tube]

Τραγούδι

«[Δεν ήταν νησί](#)» από τον δίσκο *Μάνος Χατζιδάκις-4 θεατρικοί μύθοι*, στίχοι Νίκος Καζαντζάκης-μουσική Μάνος Χατζιδάκις-ερμηνεία Μανόλης Λιδάκης, Σείριος, 2006.

Ιστοσελίδες

Εθνικό Κέντρο Βιβλίου: [2009-Γιάννης Ρίτσος: εκατό χρόνια από τη γέννησή του](#), [2010-Νίκος Καββαδίας: εκατό χρόνια από τη γέννησή του](#)

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας: [Ηλεκτρονικός Κόμβος](#)

Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα: [Ανεμόσκαλα](#)

Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού: <http://www.snhell.gr>

Ψηφιακό σχολείο: <http://digitalschool.minedu.gov.gr/>

Οι σελίδες του Νίκου Σαραντάκου: <http://www.sarantakos.com>



Ιστολόγιο για τον Νίκο Καββαδία: <http://nikoskabbadias.blogspot.gr>

Ανεπίσημος ιστότοπος για τον Οδυσσέα Ελύτη: <http://www.elytis.edicypages.com>

Ελευθεροτυπία: <http://www.enet.gr>

Το Βήμα: <http://www.tovima.gr/>

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α' φάση (πριν από την ανάγνωση) (2 ώρες, αίθουσα διδασκαλίας-εργαστήριο πληροφορικής)

1^η ώρα

Η γοργόνα ταξιδεύει τον Μέγα Αλέξανδρο

Κατά την πρώτη ώρα του σεναρίου ο εκπαιδευτικός διάβασε, αρχικά, από τη συλλογή του Α. Καρκαβίτσα *Λόγια της πλώρης*, το διήγημα «[Η γοργόνα](#)», που αποτελεί τη λογοτεχνοποίηση που παρακολουθεί πιστά τη λαϊκή παράδοση, κατά την οποία η γοργόνα, ως αδερφή του Μέγα Αλέξανδρου, καταδιωκόμενη από τις τύψεις τριγυρνά στα πέλαγα και ρωτάει τους ναυτικούς αν ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος. Οι μαθητές ρωτήθηκαν *αν γνώριζαν τον μύθο* και οι περισσότεροι τον γνώριζαν. Ωστόσο, έδωσαν ποικίλες ερμηνείες στην ιστορία, καθώς άλλοι μίλησαν για τη δύναμη της αδερφικής αγάπης, άλλοι για το πόσο ισχυρή επίδραση ασκεί στους ανθρώπους ο θρύλος του Αλέξανδρου και κάποιοι υποστήριξαν ότι τέτοιες ιστορίες αρέσουν στους ναυτικούς λόγω της φύσης του επαγγέλματός τους.

Στη συνέχεια, οι μαθητές άκουσαν το τραγούδι «[Δεν ήταν νησί](#)», μια σύνθεση στίχων από το μυθιστόρημα *Καπετάν Μιχάλης* του Ν. Καζαντζάκη που μελοποίησε ο Μάνος Χατζιδάκις και κλήθηκαν, με στόχο να διαφανεί η συναισθηματική ανταπόκρισή τους στο σύμβολο της θρυλικής γοργόνας, να μιλήσουν για τα συναισθήματα που εγείρει στην ψυχή τους η μελοποίηση του τραγουδιού και το συνταίριασμα των μουσικών ήχων με τη συμβολική διάσταση που επιχειρεί ο δημιουργός να αποδώσει στη γοργόνα. Οι μαθητές, χωρίς δυσκολία, εντόπισαν τη σύνδεση του συμβόλου της γοργόνας με τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα των



Κρητικών. Χρειάστηκε, ωστόσο, ο κατευθυνόμενος διάλογος, από την πλευρά του εκπαιδευτικού, προκειμένου η ολομέλεια της τάξης να οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι η γοργόνα συνδέεται με την ιστορική πορεία του Ελληνισμού. Στο ερώτημα *αν η σύνδεσή της με τον θρύλο του Μέγα Αλέξανδρου εκφράζει μία συλλογική επιθυμία και έναν συλλογικό φόβο στην ιστορική αυτή πορεία*, οι μαθητές συμφώνησαν για το πρώτο, αλλά συνάντησαν δυσκολίες να απαντήσουν στο δεύτερο. Κοινό, ωστόσο, στοιχείο που γέννησε επιθυμίες αλλά και φόβους θεωρήθηκαν οι προσπάθειες της Ελλάδας για απελευθέρωση σε πολλές περιόδους καθ' όλη τη διάρκεια του ιστορικού της βίου.

Οι ποικίλες αυτές ερμηνείες και οπτικές αποτέλεσαν την αφορμή προκειμένου ο εκπαιδευτικός να ανακοινώσει στους μαθητές τον τίτλο και το θέμα του σεναρίου. Αναδείχθηκε ο συσχετισμός του με τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη Β' Λυκείου, καθώς βασικό χαρακτηριστικό του σεναρίου ήταν η μελέτη και αποκωδικοποίηση των ποιητικών συμβόλων που υπάρχουν σε αφθονία σε ποιήματα της γενιάς του '30, τα οποία αποτελούν μέρος της διδακτέας ύλης του μαθήματος. Στο παρόν σενάριο, βέβαια, στόχος ήταν η μελέτη και η αποκωδικοποίηση ενός συγκεκριμένου συμβόλου, αυτού της θρυλικής γοργόνας. Ευνοϊκή συνθήκη για την περαιτέρω κατανόηση και μελέτη των ποιημάτων αποτέλεσε το γεγονός ότι οι μαθητές ήταν εξοικειωμένοι με τα χαρακτηριστικά της νεότερης ποίησης από τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στην Α' Λυκείου και το ότι στη Β' Λυκείου είχαν ήδη μελετήσει ποιήματα του Γ. Σεφέρη, του Ο. Ελύτη και του Γ. Ρίτσου.

Χρειάζεται, ωστόσο, στο σημείο αυτό να σημειώσουμε ότι οι δραστηριότητες του σεναρίου που προέβλεπαν τη μελέτη μιας παραλλαγής του μύθου από τον δήμο Φελλός των Καλαβρύτων και την παρουσίαση με το πρόγραμμα δημιουργίας παρουσιάσεων (PowerPoint) ενός template που να εξυπηρετεί την προοπτική του τίτλου, επιλέχθηκε, για λόγους χρόνου αλλά και χώρου, να μην πραγματοποιηθούν αυτήν τη διδακτική ώρα αλλά την επόμενη. Επίσης, η δημιουργία παρουσιάσεων



έργων τέχνης με θέμα τη γοργόνα ανατέθηκε στους μαθητές ως προαιρετική εργασία για το σπίτι.

Δόθηκε στους μαθητές το [φύλλο εργασίας της Α΄ φάσης](#), ατομικό και κοινό για όλους, στο οποίο καταγράφονταν όλες οι προβλεπόμενες για τη φάση αυτή δραστηριότητες. Τους δόθηκε η διευκρινιστική οδηγία ότι η δραστηριότητα σχετικά με τον μύθο από τον δήμο Φελλόης και τον σχολιασμό των έργων τέχνης επρόκειτο να πραγματοποιηθούν την επόμενη διδακτική ώρα. Επισημάνθηκε, ακόμη, ότι το σενάριο, όπως καταδεικνύεται από τον τίτλο του, έχει τη μορφή μιας ταξιδιωτικής περιήγησης στον κόσμο της γοργόνας, από το άχρονο του θρύλου στην εγγύς χρονική πραγματικότητα.

Σε επίπεδο ατομικής εργασίας οι μαθητές ανέλαβαν να διηγηθούν –σε γραπτό λόγο– ως βιωμένη εμπειρία τη συνάντησή τους με τη γοργόνα. Τους δόθηκε η δυνατότητα να μεταπλάσουν τον μύθο κατά τη βούλησή τους και να αφηγηθούν την ιστορία, είτε υιοθετώντας τους υφολογικούς και λεκτικούς κανόνες της γλώσσας των νέων, όπως προβλεπόταν στο αρχικό σενάριο, είτε να ακολουθήσουν το ύφος που επιθυμούσαν. Η δραστηριότητα αυτή, απευθυνόμενη στη δημιουργική έκφραση των μαθητών, επιδίωκε να καταδείξει με ποιον τρόπο οι έφηβοι μαθητές προσλαμβάνουν το προϊόν της μυθοπλαστικής φαντασίας του λαού, και μάλιστα σε εποχές ορθολογισμού, και το προσαρμόζουν στα οικεία τους δεδομένα.

Ανατέθηκε στους μαθητές να υλοποιήσουν τη δραστηριότητα στο σπίτι, με χρονικό ορίζοντα μία εβδομάδα και σημειώθηκε ότι θα αποτελούσε κριτήριο της αξιολόγησής τους κατά την Α΄ φάση του σεναρίου. Ευνοϊκή συνθήκη για την παραγωγή προσωπικού γραπτού λόγου αποτέλεσε το γεγονός ότι στη συγκεκριμένη τάξη είχε πραγματοποιηθεί αντίστοιχη δραστηριότητα κατά την εφαρμογή άλλου σεναρίου του ΚΕΓ, στο πρώτο τετράμηνο του σχολικού έτους. Ως προαιρετική εργασία για το σπίτι δόθηκε να ετοιμάσει όποιος το επιθυμούσε μια παρουσίαση, με



τη χρήση του προγράμματος δημιουργίας παρουσιάσεων (PowerPoint), έργων τέχνης που εμπνέονται από τη μυθική μορφή της γοργόνας.

2^η ώρα

Τη δεύτερη ώρα της Α΄ φάσης, στο εργαστήριο πληροφορικής, οι μαθητές άκουσαν από τον δικτυακό τόπο komvos.edu.gr την παραλλαγή του μύθου από τον δήμο Φελλόης των Καλαβρύτων. Η ευελιξία ενός θαλασσινού κατά βάση μύθου ώστε να προσαρμόζεται στα δεδομένα μιας ορεινής περιοχής και η αξιοποίηση του τοπικού ιδιώματος αποτέλεσαν ένα ακόμη παράδειγμα που επιβεβαιώνει πόση γοητεία ασκεί το δυσυπόστατο αυτό πλάσμα στη λαϊκή φαντασία. Η παραλλαγή της ιστορίας αυτής τράβηξε το ενδιαφέρον των μαθητών, καθώς συνιστούσε τελείως διαφορετική εκδοχή από αυτές που είχαν ακούσει έως τότε. Στάθηκε όμως αφορμή να προκληθεί συζήτηση για τη δυνατότητα της λογοτεχνίας να αναπαριστά την πραγματικότητα και τη σημασία που έχει η επιρροή των ιδιαίτερων συνθηκών του περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο δημιουργούνται τα λογοτεχνικά έργα.

Οι μαθητές, ωστόσο, δεν είχαν ολοκληρώσει τις ανατεθείσες για το σπίτι δραστηριότητες, εκτός από τρεις μαθήτριες που είχαν δημιουργήσει PowerPoint¹ με ποικίλες εικόνες σχετικές με τον μύθο της γοργόνας. Ο εκπαιδευτικός ζήτησε από την ολομέλεια να σχολιάσει στα επιλεγμένα έργα τέχνης της παρουσίασης των μαθητριών τα μορφικά χαρακτηριστικά της γοργόνας και τον βαθμό σύγκλισης ή απόκλισης από τη διαδεδομένη λαϊκή παράδοση. Στόχος ήταν να καταλήξουν οι μαθητές σε συμπέρασμα σχετικό με τη δύναμη της τέχνης να αποδεσμεύει τις μορφές και τα αντικείμενα από τον μονοδιάστατο συμβολισμό. Οι μαθητές διαπίστωσαν τη δυνατότητα της τέχνης να χρησιμοποιεί ποικιλία εκφράσεων για να αποδώσει τα έργα της, αλλά και την ελευθερία που παρέχει στους δημιουργούς να προβούν σε επιλογές που προσιδιάζουν στο ύφος και εξυπηρετούν τις προθέσεις τους. Οδηγήθηκαν,

¹ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων, στον υποφάκελο [gorgona_tek_1](#) το αρχείο [gorgona_power_point](#).



επίσης, οι μαθητές στο συμπέρασμα για τη διαχρονική απήχηση του συγκεκριμένου μύθου και προσέθεσαν μία διαφάνεια με τον μύθο από τον δήμο Φελλόης.

Αν και δεν είχαν ολοκληρώσει τις δραστηριότητες που τους είχαν ανατεθεί, ο εκπαιδευτικός τούς μοίρασε τα [φύλλα εργασίας της Β΄ φάσης](#) και τους ζήτησε να περιηγηθούν εν συντομία στις ιστοσελίδες, τις οποίες θα χρησιμοποιούσαν στη συνέχεια του σεναρίου. Οι μαθητές χωρίστηκαν στις ομάδες στις οποίες είχαν χωριστεί και κατά την εφαρμογή του σεναρίου στο α΄ τετράμηνο. Οι ομάδες δημιούργησαν επιπλέον εικονικό προφίλ στο κοινωνικό δίκτυο Facebook² προκειμένου να πραγματοποιήσουν τις δραστηριότητες που προέβλεπε το σενάριο για τις επόμενες φάσεις. Τους ζητήθηκε να επιλέξουν όνομα ελεύθερα ή σύμφωνα με τις πρώτες τους εντυπώσεις από το κείμενο, το οποίο θα επιχειρούσε να αναλύσει στη συνέχεια η ομάδα τους. Βοηθητικό στοιχείο προς αυτήν την κατεύθυνση θα αποτελούσε ο τίτλος του κειμένου.

Οι τέσσερις ομάδες επέλεξαν –εν μέρει ελεύθερα– όνομα για το εικονικό τους προφίλ (Αντιγόνη, Ηλιαχτίδα, Αφροδίτη, Τριανταφυλλένια Πυγολαμπίδα). Είναι, όμως, φανερό από τις επιλογές τους πως των δύο πρώτων ομάδων τα ονόματα (Αντιγόνη και Ηλιαχτίδα) προέκυψαν από την ανάγνωση των ποιημάτων που τους ανατέθηκαν, λόγω της παρουσίας της Αντιγόνης στο πρώτο και του Ήλιου στο δεύτερο. Η πέμπτη ομάδα επέλεξε όνομα σύμφωνα με το βασικό μοτίβο του μύθου (Ζει ο Μέγας Αλέξανδρος).

Στο υπόλοιπο της ώρας οι ομάδες ασχολήθηκαν με τις δραστηριότητες που προέβλεπαν τα φύλλα εργασίας της Β΄ φάσης. Επειδή δεν επαρκούσε ο χρόνος, δόθηκε η οδηγία να συνεχίσουν τις δραστηριότητες στο σπίτι, οι οποίες θα ολοκληρώνονταν στο εργαστήριο πληροφορικής την επόμενη διδακτική ώρα.

² Βλ. ό.π. στο gorgona_tek_2 τον φάκελο gorgones_facebook.



Β' φάση (κατά την ανάγνωση) (3 ώρες, εργαστήριο πληροφορικής και αίθουσα διδασκαλίας)

Στις δύο πρώτες ώρες της Β' φάσης οι μαθητές εργάστηκαν με την υποστήριξη των φύλλων εργασίας στο εργαστήριο πληροφορικής αξιοποιώντας τον εικονικό χώρο του κοινωνικού δικτύου Facebook. Η τρίτη ώρα πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα διδασκαλίας και διατέθηκε –για λόγους που παρουσιάζονται στην αναλυτική περιγραφή της– στην ανακεφαλαίωση των όσων είχαν γίνει.

Στο εργαστήριο πληροφορικής, [τα φύλλα εργασίας](#) υπήρχαν αποθηκευμένα σε ψηφιακή μορφή στον κοινό φάκελο και η επεξεργασία τους έγινε ηλεκτρονικά. Επίσης, στον κοινό φάκελο αποθηκεύθηκε από τις ομάδες εργασίας και άλλο υλικό που δημιουργήθηκε ανεξάρτητα από το φύλλο εργασίας. Η ανάγκη να συντομευθεί, για λόγους χρόνου και ύλης, η εφαρμογή του σεναρίου σε επτά συνολικά ώρες –εκ των οποίων η μία αξιοποιήθηκε στην επανασύνδεση με τα προηγούμενα λόγω κενού δύο εβδομάδων εξαιτίας εκδρομών– οδήγησαν τον εκπαιδευτικό να αφαιρέσει τη δραστηριότητα συνεργατικής συγγραφής ψηφιακού βιβλίου. Επίσης, σημειώθηκαν αλλαγές στη δραστηριότητα που προέβλεπε την ανταλλαγή επιστολών, για τις οποίες γίνεται αναλυτικότερα λόγος παρακάτω.

Στη συνέχεια, για λόγους χρόνου, θεωρήθηκε προτιμότερο να παραλειφθεί η δραστηριότητα που προέβλεπε την αναζήτηση εικόνων στο διαδίκτυο προκειμένου να χρησιμοποιηθούν για το προφίλ των ομάδων στο Facebook, καθώς οι μαθητές το είχαν ήδη κάνει την προηγούμενη ώρα. Κάποιες από τις προβλεπόμενες δραστηριότητες της Β' φάσης ήταν απαιτητικές με αποτέλεσμα ο χρόνος να λειτουργεί ιδιαίτερα πιεστικά. Από την άλλη πλευρά, δόθηκε στις ομάδες η δυνατότητα να μπορούν να επικοινωνούν διαδικτυακά μεταξύ τους σε όλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων τους. Το Facebook δρα ευεργετικά, όπως αποδείχθηκε και στην εφαρμογή του προηγούμενου σεναρίου, αλλά χρειάζεται η επαγρύπνηση του



διδάσκοντα προκειμένου τα παιδιά να μην στραφούν σε δραστηριότητες ασύμβατες και ασύνδετες με το μάθημα.

Χρειάζεται, στο σημείο αυτό, να σημειωθεί ότι ο διδάσκων άρχισε να παραλαμβάνει τα διηγήματα των μαθητών με θέμα τη συνάντησή τους με μία γοργόνα της επιλογής τους, δραστηριότητα που συνεχίστηκε καθ' όλη τη διάρκεια του σεναρίου και ολοκληρώθηκε λίγο πριν το τέλος του³. Κάποιοι μαθητές έφεραν χειρόγραφα διηγήματα, τα οποία χρειάστηκε να σκαναριστούν.

3^η-4^η ώρα

Την πρώτη και δεύτερη ώρα της Β' φάσης οι μαθητές μελέτησαν και εργάστηκαν στα ποιήματα στα οποία υπάρχει το σύμβολο της γοργόνας. Συγκεκριμένα μελετήθηκαν τα παρακάτω ποιήματα: (1) «[Ρωμιοσύνη](#)» (απόσπασμα από τη Γ' ενότητα) του Γ. Ρίτσου, (2) «[Τα τζιτζίκια](#)» από τη συλλογή *Τα ρω του έρωτα* του Ο. Ελύτη, (3) «[Λεωφόρος Συγγρού, 1930](#)» από τη συλλογή *Τετράδιο γυμνασμάτων* του Γ. Σεφέρη, (4) «[Ο Μαθιός Πασκάλης ανάμεσα στα τριαντάφυλλα](#)» από τη συλλογή του Γ. Σεφέρη *Ημερολόγιο καταστρώματος, Α'*, (5) «[Εχω μια πίπα](#)» από τη συλλογή *Μαραμπού* του Ν. Καββαδία. Κάθε ομάδα με τις οδηγίες πλεύσης του φύλλου εργασίας ακολούθησε τη γοργόνα στο ταξίδι της, σταμάτησε σε έναν σταθμό-ποίημα του ταξιδιού της και επιχείρησε να επικοινωνήσει με τον συμβολισμό της.

Η [πρώτη ομάδα](#) ανέλαβε την ανάγνωση της γοργόνας που εμφανίζεται στην τρίτη ενότητα της ποιητικής σύνθεσης «[Ρωμιοσύνη](#)» του Γ. Ρίτσου. Να επισημανθεί ότι η ομάδα είχε κάνει προεργασία στο σπίτι και έτσι η προσπάθειά τους στην τάξη είχε διευκολυνθεί σε μεγάλο βαθμό. Στο εργαστήριο πληροφορικής οι μαθητές από τον διαδικτυακό τόπο του [E.KE.BI](#) και από τον ιστότοπο [ritsos.ekebi.gr](#) που δημιούργησε το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου για το έτος Ρίτσου (2009) πληροφορήθηκαν για τη ζωή και το έργο του ποιητή και άντλησαν υλικό χρήσιμο για την περαιτέρω

³ Βλ. ό.π. στο gorgona_tek_1 τον φάκελο dihgmatata.



προσέγγιση του αποσπάσματος. Έγινε κατανοητό από τους μαθητές ότι ο ποιητής Γ. Ρίτσος δεν επικοινωνεί με την εποχή του μόνο ως παρατηρητής των τεκταινομένων, αλλά μετέχοντας ο ίδιος «οργανικά» στο συλλογικό βίωμα και εντάσσοντας σε αυτό και το προσωπικό του βίωμα, αναλαμβάνει τον ρόλο του καθοδηγητή της κοινωνίας συντονίζοντας τη φωνή και το έργο του με τον σφυγμό της. Οι μαθητές γνώριζαν από προηγούμενη διδασκαλία ότι ο ποιητής δεν περιορίστηκε μόνο να ενισχύσει μέσω του συγγραφικού του έργου τους συμπατριώτες του σε ιδιαίτερα κρίσιμες για το έθνος στιγμές, αλλά συμμετείχε ενεργά στους αγώνες αυτούς.

Επιπλέον, έχοντας άποψη για το πώς αντιλαμβάνεται ο ποιητής τη «Ρωμιοσύνη», τον ελληνικό κόσμο, προχώρησαν στη χαρτογράφηση των χαρακτηριστικών του μέσα από την ερμηνευτική προσέγγιση συγκεκριμένων στίχων. Η συγκεκριμένη ομάδα είχε το πλεονέκτημα της προηγούμενης διδασκαλίας στην τάξη του αποσπάσματος που περιλαμβάνει το σχολικό βιβλίο. Στην απάντησή τους⁴ οι μαθητές παρουσίασαν τα χαρακτηριστικά του τόπου, όπως τον περιγράφει ο Ρίτσος στους στίχους που μελέτησαν, συνδέοντάς τα με την ιστορική πορεία του ελληνισμού και το σύστημα συμβόλων και αξιών που προβάλλεται. Οι μαθητές αντιλήφθηκαν το ειδικό φορτίο της κόκκινης γοργόνας και την οργανική της ένταξη στην κατά τον ποιητή μυθολογία του ελληνικού λαού, ο οποίος αρνείται να «προδώσει την ταυτότητά του στις επιθέσεις κάθε μορφής». Ωστόσο, στην αναζήτησή τους στο διαδίκτυο δεν εντόπισαν εικόνα με κόκκινη γοργόνα αντιπροσωπευτική του συμβολισμού στο ποίημα. Από την άλλη πλευρά, ιδιαίτερα αποτελεσματική και εύστοχη για την προσέγγιση του συμβόλου της γοργόνας στο ποίημα ήταν η άσκηση που ζητούσε από τους μαθητές να αντικαταστήσουν τις λέξεις του σχετικού δίστιχου με άλλες: έτσι, βοηθήθηκαν να το ερμηνεύσουν με επιτυχία. Έγινε αντιληπτό από όλους ότι ο ποιητής δεν τις επιλέγει τυχαία και ότι λειτουργούν ως φορείς της ιδεολογίας και των επιδιώξεών του.

⁴ Βλ. ό.π. στο bakyras_gorgona_tek_2 το gorgona_b_fasi.



Η δεύτερη ομάδα ανέλαβε την ερμηνεία του συμβόλου της γοργόνας στο ποίημα του Ο. Ελύτη «Τα τζιτζίκια» από τη συλλογή *Τα ρω του έρωτα*. Οι μαθητές αφού μελέτησαν το ποίημα, διάβασαν αρχικά την άποψη του Ελύτη για την ποίηση (Δήλωση του '66, *Εν λευκώ*) και συνεκτιμώντας την ιστορικότητα της πρώτης έκδοσης της συλλογής *Τα ρω του έρωτα*, κλήθηκαν να διερευνήσουν την πιθανότητα να αποδώσει ο αναγνώστης εκείνης της εποχής πολιτικές διαστάσεις στο ποίημα που μελέτησαν, συνδέοντάς το με τα πολιτικά γεγονότα της περιόδου συγγραφής του ποιήματος. Οι μαθητές επιβεβαίωσαν την παραπάνω άποψη και με αυτόν τον τρόπο καταδείχθηκε ότι ο αναγνώστης προσέρχεται στην ανάγνωση της ποίησης με τις ορίζουσες της ταυτότητας και της ιστορικότητάς του.

Στη συνέχεια, παρακολούθησαν απόσπασμα της εκπομπής της ΕΡΤ Ποιητές και συγγραφείς για τον Οδυσσέα Ελύτη. Στο επιλεγμένο απόσπασμα γίνεται αναφορά σε στοιχεία της ποιητικής του Ελύτη που αποκαλύπτουν την έννοια και τις διαστάσεις της ελληνικότητας στην ποίησή του. Για την ποιητική του, άλλωστε, είχε γίνει εκτεταμένος λόγος στην τάξη κατά τη διδασκαλία των ποιημάτων του που περιλαμβάνονται στο σχολικό βιβλίο. Με τη συνδρομή του υλικού αυτού και λαμβάνοντας υπόψη τον λαϊκό θρύλο της γοργόνας και του Μεγάλου Αλεξάνδρου, όπως είχε παρουσιαστεί κατά την Α' φάση του σεναρίου, οι μαθητές διαπίστωσαν με επιτυχία τον μετασχηματισμό του συμβόλου της γοργόνας, εντόπισαν τα σημεία στα οποία ανατρέπεται ο θρύλος και δικαιολόγησαν την ανατροπή συσχετίζοντάς την με το πώς ο ποιητής αντιλαμβάνεται τον ελληνικό κόσμο. Δηλωτική της θεώρησης του κόσμου από τον ποιητή θεωρήθηκε η επιλογή του να συμπεριλάβει χαρακτηριστικά στοιχεία του ελληνικού τοπίου, αλλά και να τοποθετήσει μέσα στο ποίημα τη γοργόνα(-ες) και κάθε άλλο μοτίβο σε συγκεκριμένη θέση και με συγκεκριμένη γεωμετρία.

Για να αισθητοποιήσουν αυτήν τη θεώρηση και να προσδιορίσουν τον ρόλο κάθε έμφυξης και άφυξης παρουσίας, ζητήθηκε από τους μαθητές, ακολουθώντας



ανά στροφή τις «οδηγίες» του ποιήματος, να απεικονίσουν τις συντεταγμένες του ποιητικού κόσμου δημιουργώντας ένα ψηφιακό κολάζ στο οποίο να αποτυπώσουν τα βασικά σύμβολα του ποιήματος με τη σειρά που απαντώνται στο ποίημα. Ωστόσο, η συγκεκριμένη δραστηριότητα αποδείχθηκε δύσκολη και χρονοβόρα και η ομάδα ζήτησε να την ολοκληρώσει στο σπίτι. Αντί αυτού αναζήτησαν στο διαδίκτυο τη μορφή της γοργόνας στο εξώφυλλο του δίσκου του Λίνου Κόκοτου *Το θαλασσινό τριφύλλι* σε ποίηση Οδυσσέα Ελύτη. Αν και διατήρησαν το εικονικό προφίλ που είχαν δημιουργήσει, εξέφρασαν την άποψη ότι στην εικόνα αποδίδεται με χαρακτηριστικό τρόπο τόσο το ελληνικό τοπίο όσο και η ελληνική παράδοση που έχουν κυρίαρχη θέση στο ποίημα. Εξάλλου, υποστήριξαν, παρόμοια απεικόνιση της γοργόνας υπάρχει στο PowerPoint που είχε δημιουργηθεί από τις συμμαθήτριές τους και παρουσιάστηκε στην τάξη κατά τη δεύτερη ώρα της Α΄ φάσης.

Η τρίτη ομάδα ανέλαβε την ανάγνωση της γοργόνας στο ποίημα «Λεωφόρος Συγγρού, 1930» από τη συλλογή *Τετράδιο γυμνασμάτων* του Γ. Σεφέρη. Αρχικά, οι μαθητές πληκτρολόγησαν σε μια μηχανή αναζήτησης τις λέξεις «Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα» και επισκέφτηκαν τον νέο δικτυακό τόπο της Πύλης για την Ελληνική γλώσσα. Είναι σκόπιμο, άλλωστε, ο εκπαιδευτικός να προσανατολίζει τους μαθητές σε «ψηφιακούς πόρους που πολλαπλασιάζουν τους διαθέσιμους μαθησιακούς πόρους και φέρνουν τους μαθητές σε επαφή με πολύ περισσότερα κείμενα από αυτά του σχολικού ανθολογίου (Παντζαρέλας, 2012)». Ακολουθώντας τις υποδείξεις του φύλλου εργασίας, οι μαθητές εντόπισαν και μελέτησαν το χρονολόγιο του ποιητή σε σχέση με το λογοτεχνικό περιβάλλον που αποτυπώνεται στην επόμενη στήλη, εστιάζοντας περισσότερο στον χρόνο σύνθεσης του ποιήματος που μελετούσαν. Με την παράλληλη ανάγνωση οι μαθητές αντιλήφθηκαν ότι η απόπειρα αποκωδικοποίησης ενός ποιήματος είναι συναρτημένη με την εποχή της συγγραφής του. Προς αυτήν την κατεύθυνση βοηθήθηκαν και από το γεγονός ότι είχε προηγηθεί στην τάξη η διδασκαλία δύο ποιημάτων του Γ. Σεφέρη.



Στη συνέχεια, αναζήτησαν μέσω υπερσύνδεσης στον ιστοχώρο της εφημερίδας *Το Βήμα* το κείμενο της Φωτεινής Μαργαρίτη «[Η ανακάλυψη της Συγγρού και η γενιά του '30](#)» και το διάβασαν για να μνηθούν στη συνομιλία του Γ. Σεφέρη και του Γ. Θεοτοκά και να αντιληφθούν πώς νοηματοδοτούσαν τη λεωφόρο Συγγρού οι προοδευτικοί λογοτέχνες της γενιάς αυτής. Στην εργασία τους⁵, η οποία ολοκληρώθηκε την επόμενη διδακτική ώρα, οι μαθητές εντόπισαν τα σχετικά σημεία του κειμένου και ερμήνευσαν τη σημασία της λεωφόρου Συγγρού· ωστόσο, είναι ευδιάκριτο στην εργασία τους ότι δέχθηκαν σημαντική επιρροή τόσο από το χρονολόγιο το οποίο μελέτησαν όσο και από τα όσα είχαν ακούσει στην τάξη κατά την προηγούμενη διδασκαλία των ποιημάτων του Σεφέρη. Στη λογική του αποσυμβολισμού της γαλάζιας γοργόνας, οι μαθητές απέδωσαν σε αυτήν ποικίλα χαρακτηριστικά, όπως ότι συμβολίζει την αρμονία, την αθανασία, τη γνώση, την ηρεμία κ.ά. Ως προς τη θέση της λέξης στο ποίημα υποστήριξαν ότι η γαλάζια γοργόνα είναι η «ανταμοιβή» του ελληνισμού για τις μακροχρόνιες ιστορικές περιπέτειές του.

Αξιοποιώντας τις μέχρι εκείνη τη στιγμή σκέψεις τους, οι μαθητές ανέλαβαν να γράψουν μια φανταστική συνέντευξη του Γ. Σεφέρη, στην οποία θα του ζητούσαν να «φωτίσει» τους όρους-σύμβολα του ποιήματος που οι ίδιοι προηγουμένως είχαν επιλέξει. Η δραστηριότητα αυτή απέβλεπε να οδηγήσει τους μαθητές στο να αποκωδικοποιήσουν τις καίριες νοηματικές γραμμές του ποιήματος, καταδεικνύοντας τον βαθμό αλληλεπίδρασής τους με αυτό και παράλληλα να τους εξασκήσει στη γραφή ενός κειμενικού είδους με συγκεκριμένα υφολογικά και λεκτικά χαρακτηριστικά. Οι μαθητές ζήτησαν να ολοκληρώσουν τη συνέντευξη στο σπίτι. Η συνέντευξη, παρά τις επίμονες προσπάθειες του εκπαιδευτικού, δεν ολοκληρώθηκε και δεν παραδόθηκε ποτέ για λόγους που αναλύονται στην κριτική του σεναρίου. Από την άλλη πλευρά, αναζήτησαν στο διαδίκτυο τη δίκλωνη γοργόνα του Γ. Μόραλη για

⁵ Βλ. στο *gorgona_tek_2* το αρχείο *leoforos_siggrou*.



την οποία εξέφρασαν την άποψη ότι συνιστά πρωτοποριακή σύλληψη, η οποία αποσκοπεί να υποδηλώσει τη συνύπαρξη τόσο των ιστορικών περιπετειών όσο και της ελπίδας για αναγέννηση της Ελλάδας.

Η τέταρτη ομάδα ανέλαβε την ανάγνωση της γοργόνας του Γ. Σεφέρη στο ποίημα «Ο Μαθιός Πασκάλης ανάμεσα στα τριαντάφυλλα» από τη συλλογή *Ημερολόγιο καταστρώματος, Α΄*, για την οποία είχε γίνει αναφορά στην προηγούμενη διδασκαλία των ποιημάτων του Γ. Σεφέρη από το σχολικό βιβλίο. Οι μαθητές, αφού διάβασαν το ποίημα, μελέτησαν στοιχεία για τον βίο και το έργο του ποιητή, αλλά και το λογοτεχνικό και ιστορικό περιβάλλον της εποχής του ποιήματος στον διαδικτυακό τόπο «Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα». Όμως, δε γνώριζαν βασικά ιστορικά γεγονότα που ήταν απαραίτητα για να κατανοήσουν το ποίημα. Η ευρύτερη άγνοια των μαθητών ακόμη και για κομβικά στην παγκόσμια ή και στην ελληνική ιστορία γεγονότα είχε αποδειχθεί εμπόδιο και κατά την εφαρμογή του προηγούμενου σεναρίου του ΚΕΓ στην ίδια τάξη. Οι σχετιζόμενες με την ιστορία δραστηριότητες είναι οι πιο δύσκολες και οι πιο «απωθητικές» για τους μαθητές και χρειάζεται η παρέμβαση του εκπαιδευτικού προκειμένου να πραγματοποιηθούν έστω επαρκώς.

Ως εκ τούτου, απαιτήθηκε αρκετή ώρα για την εξήγηση των σκοτεινών σημείων και των συμβόλων του συγκεκριμένου ποιήματος, με χαρακτηριστικότερη περίπτωση αυτή της σταυρωμένης γοργόνας. Με τις κατευθύνσεις όμως του εκπαιδευτικού οι μαθητές κατανόησαν τη σύνδεση του ποιήματος με την εποχή του· συζήτησαν, στο πλαίσιο της ομάδας, τις σκέψεις και τα συναισθήματα του Σεφέρη όταν ήταν πρόξενος στην Κορυτσά, πληροφορήθηκαν το ατυχές περιστατικό που συνέβη στον Νίκο Γκάτσο και κυρίως, συνέδεσαν τις σκέψεις αυτές με στίχους του ποιήματος. Δεν πραγματοποίησαν, όμως, τη δραστηριότητα που προέβλεπε την αναζήτηση εικόνας στο διαδίκτυο ούτε αυτή του χρωματισμού των λέξεων, λόγω έλλειψης χρόνου και κατά συνέπεια, δεν επιτεύχθηκαν οι στόχοι του αρχικού σεναρίου για την ανάγνωση των συμβόλων του ποιήματος με μέσα αισθητικής υφής. Οι συγκεκριμένοι στόχοι,



εντούτοις, επιδιώχθηκε να επιτευχθούν μέσω συζήτησης, στο πλαίσιο της ολομέλειας, σε όλη τη διάρκεια του σεναρίου και ειδικότερα κατά την πέμπτη και την έβδομη ώρα: αφορούσε τις αισθητικές επιλογές στην απεικόνιση της γοργόνας τόσο στα προφίλ των ομάδων όσο και στα επιλεγμένα έργα των δημιουργών στο PowerPoint και στα έργα τέχνης που προτεινόταν στο αρχικό σενάριο.

Η πέμπτη ομάδα ανέλαβε την ανάγνωση της γοργόνας στο ποίημα «Εχω μια πίπα» από τη συλλογή *Μαραμπού* του Ν. Καββαδία. Οι μαθητές, αφού διάβασαν το ποίημα, μέσω του ιστότοπου kavvadias.ekebi.gr (υπάρχει ενσωματωμένος στον δικτυακό τόπο του E.K.E.B.I) περιηγήθηκαν στο χρονολόγιο του ποιητή και επιβεβαίωσαν ότι η θάλασσα και οι περιπέτειες με αυτήν στην ποίηση του Καββαδία δεν αποτελούν φαντασική κατάσταση, αλλά βίωμα που γεννά φαντασικές καταστάσεις. Για τη σχέση του ποιητή με τη θάλασσα είχε γίνει λόγος και κατά την Α΄ φάση του σεναρίου, με σημείο αφετηρίας την ανάγνωση του διηγήματος «Η γοργόνα».

Ακολουθώντας, ζητήθηκε από τους μαθητές να παρατηρήσουν και να σχολιάσουν την εικόνα στην οποία ο Ν. Καββαδίας απεικονίζεται, σε ένα αφαιρετικό φόντο, να απευθύνεται ατενώς σε μια γοργόνα. Παράλληλα, τους δόθηκε η οδηγία να παρακολουθήσουν, συνδυαστικά και συγκριτικά προς την προηγούμενη εικόνα, το απόσπασμα από το αφιέρωμα στον Ν. Καββαδία της εκπομπής Μηχανή του χρόνου, προκειμένου να ανιχνεύσουν τους λόγους για τους οποίους είναι κυρίαρχη η μορφή της γοργόνας στη ζωή των ναυτικών, όπως επιβεβαιώνει η περίπτωση της ζωής και της ποίησης του Ν. Καββαδία. Η απάντησή τους εστίασε τόσο στη θεμελιώδη παρουσία της μορφής της γοργόνας στη λογοτεχνική παραγωγή του Ν. Καββαδία, που επιβεβαιώνεται και από την αισθητοποίησή της στο ποίημα που μελέτησαν, όσο και στην “αγάπη” των ναυτικών για φανταστικές ιστορίες τέτοιου είδους, όπως άλλωστε είχε επισημανθεί και από την ολομέλεια της τάξης κατά την Α΄ φάση του σεναρίου. Στη συνέχεια, οι μαθητές διάβασαν στην ιστοσελίδα της εφημερίδας



Ελευθεροτυπία συγκεκριμένα αποσπάσματα από το άρθρο της Έλσας Ανδριανού «[Θεατρικά στοιχεία στο Μαραμπού του Ν.Καββαδία](#)».

Με αφετηρία αυτό το υλικό, ανατέθηκε στους μαθητές να συνθέσουν έναν φανταστικό διάλογο μεταξύ της γοργόνας και του ναυτικού-ποιητή, προκειμένου να σκιαγραφήσουν το είδος και την ποιότητα της σχέσης τους. Αντί όμως της χρήσης του Word, όπως προβλεπόταν στο αρχικό σενάριο, ζήτησαν και έκαναν χρήση του Facebook· η εργασία τους⁶ παρόλα αυτά περιορίστηκε στις προτροπές και στην ενθάρρυνση της γοργόνας προς τον ναυτικό. Επίσης, καθυστέρησαν σημαντικά να αναζητήσουν στο διαδίκτυο εικόνα που να παραπέμπει στην εικόνα της γοργόνας του ποιήματος που μελέτησαν, με αποτέλεσμα να μην ολοκληρώσουν ούτε αυτήν τη δραστηριότητα.

Κατά τη δεύτερη ώρα της Β΄ φάσης οι ομάδες ξεκίνησαν τη συνεργασία τους στο κοινωνικό δίκτυο Facebook, η οποία θα συνεχιζόταν και την επόμενη διδακτική ώρα, όπως προβλεπόταν από σχετική [δραστηριότητα](#) του φύλλου εργασίας. Η συνεργασία στο κοινωνικό δίκτυο Facebook είχε ως στόχο να εμβαθύνουν οι μαθητές στην κατανόηση του συμβόλου της γοργόνας που ως ομάδα μελέτησαν, αλλά και να γνωρίσουν το ειδικό φορτίο που φέρουν οι γοργόνες στα ποιήματα των άλλων ομάδων. Η αξιοποίηση του Facebook αναμενόταν να λειτουργήσει απελευθερωτικά για την ίδια τη μελέτη της λογοτεχνίας (Παντζαρέλας, 2012). Από την αρχή της δραστηριότητας ο εκπαιδευτικός επισήμανε στους μαθητές ότι η συνεργασία τους στο χώρο του Facebook αποτελούσε μέρος της διδασκαλίας και όφειλαν να συμμετέχουν με την πρέπουσα υπευθυνότητα. Η συγκεκριμένη τάξη άλλωστε είχε χρησιμοποιήσει το Facebook και κατά την πραγματοποίηση του πρώτου σεναρίου, στο α΄ τετράμηνο με αποτέλεσμα οι μαθητές να γνωρίζουν τους στόχους και τον τρόπο χρήσης αυτού του χώρου κοινωνικής δικτύωσης στο πλαίσιο του μαθήματος.

⁶ Βλ. στο gorgona_tek 2 τον φάκελο gorgones_facebook.



Οι μαθητές διάβασαν τα ποιήματα των άλλων ομάδων, που υπήρχαν αποθηκευμένα στον κοινό φάκελο, και ξεκίνησαν να επικοινωνούν. Στο σημείο αυτό χρειάζεται να επισημανθεί ότι οι δραστηριότητες με την αλλαγή ονόματος και την επιλογή εικόνας από το διαδίκτυο για το εικονικό προφίλ παραλείφθηκαν, όπως έχει ήδη αναφερθεί, για λόγους χρόνου. Θεωρήθηκε προτιμότερο να δοθεί χρόνος στην επικοινωνία των ομάδων και στην επίτευξη των στόχων του αρχικού σεναρίου, των σχετικών με την παρουσίαση του κόσμου και των συμβολισμών κάθε ποιήματος, αλλά και τις προτάσεις για στάσεις ζωής από τους μαθητές. Επίσης, οι ομάδες-γοργόνες αποδέχτηκαν τα αιτήματα φιλίας που είχε ήδη στείλει ο διδάσκων-Νηρέας προκειμένου να λάβει μέρος στη μεταξύ τους επικοινωνία μέσω Facebook.

Στην επικοινωνία των ομάδων-γοργόνων χρειάστηκε η παρέμβαση κάποιες φορές του εκπαιδευτικού προκειμένου να δώσουν οι γοργόνες πιο σοβαρό χαρακτήρα στον μεταξύ τους διαδικτυακό διάλογο, καθώς στην αρχή αντάλλασσαν σχόλια όπως συνηθίζουν να κάνουν στους διαλόγους του Facebook. Έτσι, οι γοργόνες μίλησαν⁷ για τον εαυτό τους, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, τον κόσμο του ποιήματος, τους συμβολισμούς του, τις αξίες τους, αλλά και τη στάση ζωής που προτείνεται από τις ίδιες. Μίλησαν για τις αξίες της ειρήνης και της δημοκρατίας και πρόβαλαν την ανάγκη για συνεχή επαγρύπνηση και αγώνα προκειμένου να διαφυλαχθούν. Μάλιστα, έφτασαν στο σημείο να κάνουν λόγο και για επανάσταση, δείχνοντας ότι επηρεάστηκαν από τον επαναστατικό χαρακτήρα του τραγουδιού «[Δεν ήταν νησί](#)», αλλά και τα όσα είχαν ακούσει κατά τη διδασκαλία στην τάξη των ποιημάτων του Σεφέρη, του Ελύτη και κυρίως του Ρίτσου. Βέβαια, κάποιες φορές κινήθηκαν και στα όρια της υπερβολής υιοθετώντας καταγγελτικό ύφος που προσιδιάζει σε δημαγωγικούς και λαϊκίστικους λόγους.

Η ομάδα «Ηλιαχτίδα» έκανε και επίκληση στην αυθεντία, προβάλλοντας απόψεις του Ελύτη, του Τζ. Ουάσινγκτον και του Β. Φράνκλιν. Ξεχωριστή,

⁷ Βλ. στο gorgona_tek 2 τον φάκελο gorgones_facebook.



εντούτοις, περίπτωση αποτέλεσε η επικοινωνία των ομάδων με την ομάδα «Αφροδίτη», που μελέτησε το ποίημα του Ν. Καββαδία, καθώς τα σχόλιά τους επικεντρώθηκαν στην ερωτική σχέση της γοργόνας με τον ναυτικό.

Στο τέλος της δεύτερης αυτής ώρας της Β΄ φάσης, θεωρήθηκε σκόπιμο από τον εκπαιδευτικό να κάνει λόγο για τις εργασίες της Γ΄ φάσης, καθώς η επόμενη συνάντηση της ολομέλειας θα γινόταν μετά από δύο εβδομάδες λόγω εκδρομής στο εξωτερικό, στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus Plus. Κατόπιν αιτήματος των μαθητών, δόθηκε η δυνατότητα το παραγόμενο προϊόν (διαφήμιση με πρωταγωνίστρια γοργόνα) να δημιουργηθεί είτε ατομικά είτε ομαδικά.

5^η ώρα

Η τρίτη διδακτική ώρα της Β΄ φάσης, δύο εβδομάδες μετά την προηγούμενη, έλαβε χώρα στην αίθουσα διδασκαλίας, γιατί δεν ήταν διαθέσιμο το εργαστήριο πληροφορικής. Χρειάστηκε να γίνει επανασύνδεση με τις δραστηριότητες των προηγούμενων ωρών, καθώς οι μαθητές δεν είχαν ασχοληθεί καθόλου με το σενάριο στο διάστημα της απουσίας του εκπαιδευτικού και των συμμαθητών τους. Ακολούθησε συζήτηση για τους συμβολισμούς που είχαν αποδώσει στις γοργόνες των ποιημάτων, αλλά και για τις δυνατότητες που προσφέρει το Facebook στην επικοινωνία. Παρόμοια συζήτηση είχε γίνει και κατά την εφαρμογή του προηγούμενου σεναρίου στο α΄ τετράμηνο.

Σχετικά με το Facebook, η συζήτηση επικεντρώθηκε στον βαθμό συμμετοχής τους και στον σχολιασμό της συμβολής της επικοινωνίας με αυτόν τον τρόπο στον συμβολισμό τόσο της δικής τους γοργόνας όσο και των άλλων, αν το μέσο άλλαξε τη σχέση τους με τη λογοτεχνία, αν ενίσχυσε την ερμηνευτική τους δυνατότητα (Παντζαρέλας, 2012). Οι μαθητές μίλησαν για τις απεριόριστες δυνατότητες των χώρων κοινωνικής δικτύωσης στην επικοινωνία, αλλά δεν απάντησαν ικανοποιητικά στο ερώτημα του εκπαιδευτικού για τη μη αξιοποίησή τους στο διάστημα της δικής του απουσίας.



Δόθηκαν εκ νέου οδηγίες προκειμένου οι μαθητές να πραγματοποιήσουν, στο σπίτι τους, τις δραστηριότητες της Γ΄ φάσης. Επειδή δεν ήταν διαθέσιμο το εργαστήριο πληροφορικής, ο εκπαιδευτικός ανέλαβε να “ανεβάσει” στο Facebook τις εικόνες από τις ποικίλες σύγχρονες εκφάνσεις της γοργόνας, που υπάρχουν στο φύλλο εργασίας της Γ΄ φάσης, προκειμένου οι μαθητές να προετοιμαστούν για τη συζήτηση που θα ακολουθούσε την επόμενη ώρα σχετικά με τους συμβολισμούς της γοργόνας στη σημερινή εποχή, αλλά και να βοηθηθούν ώστε, με χρονικό ορίζοντα μίας εβδομάδας, να δημιουργήσουν τη διαφήμιση που τους ζητούνταν με το φύλλο εργασίας και να την παρουσιάσουν στην ολομέλεια.

Γ΄ φάση (μετά την ανάγνωση): (2 ώρες εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα διδασκαλίας)

Άφιξη στον τελευταίο σταθμό

6^η ώρα

Την πρώτη ώρα της Γ΄ φάσης, στο εργαστήριο πληροφορικής, οι ομάδες αφιέρωσαν λίγο χρόνο για να ολοκληρώσουν τις δραστηριότητες της Β΄ φάσης, αφού δεν είχαν ασχοληθεί καθόλου στο σπίτι με όσα τους ζητούσε το σενάριο. Έπειτα, έγραψαν τις προβλεπόμενες από το αρχικό σενάριο επιστολές, κάνοντας όμως χρήση του Facebook και χωρίς να τις αποθηκεύσουν σε pdf, αφού είχε αποφασιστεί από τον εκπαιδευτικό, για λόγους χρόνου, να μην πραγματοποιηθεί η δραστηριότητα με τη δημιουργία ψηφιακού βιβλίου. Επίσης, έγινε δεκτό το αίτημά τους να απευθύνουν επιστολή σε όποιον ήθελαν ξεφεύγοντας έτσι από το αρχικό σενάριο. Στις επιστολές τους⁸ κυριαρχεί το επαναστατικό πνεύμα, που είναι διάχυτο στην σύνολη επικοινωνία τους στο Facebook.

Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός δίνει εκ νέου το [φύλλο εργασίας](#) της Γ΄ φάσης και ζήτησε από τους μαθητές να μεταβούν στον φάκελο εικόνων που αποτελούν εκφάνσεις της σύγχρονης μορφής της γοργόνας, και τις οποίες ο ίδιος είχε

⁸ Βλ. στο gorgona_tek 2 τον φάκελο epistoles.



ανεβάσει στο Facebook αμέσως μετά την προηγούμενη ώρα. Σκοπός ήταν να καταδειχθεί ότι οι εικαστικές τέχνες, το θέατρο, η διαφήμιση αλλά και η ζώσα καθημερινότητα αποτελούν ένα προνομιακό πεδίο εφαρμογής των μετασχηματισμών της.

Ο εκπαιδευτικός ζήτησε από τους μαθητές να του πουν ποιες από τις εικόνες τούς είναι οικείες και μέσα από ποιον τρόπο προβολής. Οι μαθητές υποστήριξαν ότι οι πιο οικείες εικόνες είναι της διαφήμισης και του πολιτικού σχολιασμού, απάντηση αναμενόμενη δεδομένης της σχέσης τους με τα ηλεκτρονικά και ραδιοτηλεοπτικά μέσα. Με αυτήν την αφορμή τούς ζήτησε να δημιουργήσουν τη δική τους διαφήμιση, ατομικά ή ομαδικά, ακολουθώντας τις οδηγίες του φύλλου εργασίας. Επειδή την επόμενη ημέρα οι μαθητές έφευγαν για τετραήμερη εκδρομή και μετά τον γυρισμό τους έμεναν λίγες ημέρες πριν τις διακοπές του Πάσχα, τους δόθηκε η δυνατότητα να ολοκληρώσουν αυτήν τη δραστηριότητα και τότε.

Επίσης, ο εκπαιδευτικός έθεσε στην ολομέλεια προς συζήτηση τα εξής ερωτήματα: (α) πώς το σύμβολο της γοργόνας καταφέρνει να επιβιώνει, σε καιρούς απομυθοποίησης, στον σύγχρονο ελληνικό κόσμο; (β) τι είδους συμβολισμούς φέρει και ποιες σκοπιμότητες υπηρετεί; και (γ) τι υποδηλώνει το πλούσιο “φορτίο” της για το πολιτισμικό και ιδεολογικό παρόν; Στόχος, σύμφωνα με το αρχικό σενάριο, ήταν οι μαθητές να διαπιστώσουν την ανθεκτικότητα του μύθου της γοργόνας ως αποτέλεσμα της ικανότητάς της να μετασχηματίζεται στον διάβα των αιώνων, τη –συνειδητή ή όχι– τάση του πολιτισμένου ανθρώπου να διατηρεί επιλεκτικά πρωτόγονες γνώσεις που έχει εισπράξει από τη λαογραφία, τους τρόπους με τους οποίους η ευαισθησία του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού, είτε με την “αυστηρή” έννοια του όρου είτε ως πολιτισμού της καθημερινότητας, συλλαμβάνει και αποδίδει τη μορφή της γοργόνας, απηχώντας αντανάκλασεις ιδεολογικού περιεχομένου.

Το απόγευμα, στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο του εκπαιδευτικού στάλθηκε το photo collage της ομάδας που μελετούσε το κείμενο του Ο. Ελύτη, το οποίο όμως



ήταν⁹ τελείως διαφορετικό από αυτό που είχε ζητηθεί, καθώς περιορίστηκαν σε εικόνες γοργόνων αντλημένες από το διαδίκτυο.

Στο ζήτημα των διαφημίσεων¹⁰, η συμμετοχή δεν ήταν καθολική. Μία μαθήτρια δημιούργησε τη δική της διαφήμιση, στο διάστημα που έλειπε η τάξη της στην εκδρομή. Δύο ομάδες, από τις πέντε συνολικά, έφεραν τις δικές του δουλειές μετά τις διακοπές του Πάσχα. Και οι τρεις διαφημίσεις δημιουργήθηκαν με το πρόγραμμα του Movie Maker. Οι δύο διαφήμιζαν προϊόντα περιποίησης σώματος και μαλλιών, ενώ η τρίτη πρότεινε διακοπές υψηλής ποιότητας. Κοινό χαρακτηριστικό τους ήταν η φρεσκάδα και οι εξαιρετικές επιλογές, ιδιαίτερα στον τομέα της μουσικής επένδυσης. Η εμπειρία των μαθητών ως θεατών άπειρου αριθμού και εύρους διαφημίσεων στην καθημερινότητά τους αποδείχθηκε καίριας σημασίας.

7^η ώρα

Τη δεύτερη ώρα της Γ' φάσης –και τελευταία του σεναρίου–, η οποία πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα διδασκαλίας έναν μήνα μετά την προηγούμενη, λόγω εκδρομών και διακοπών του Πάσχα, παρουσιάστηκαν στην ολομέλεια οι διαφημίσεις που είχαν δημιουργηθεί και ως καλύτερη ψηφίστηκε αυτή που διαφήμιζε προϊόντα περιποίησης σώματος. Ακολούθησε συζήτηση, η οποία είχε ξεκινήσει κατά την πέμπτη διδακτική ώρα, σχετικά με τους ποικίλους συμβολισμούς της γοργόνας αλλά και την παρουσία της στη σύγχρονη εποχή. Κοινή ήταν η διαπίστωση για τη διαχρονική παρουσία της ως συμβόλου προσωπικής ελευθερίας και θέασης του κόσμου αλλά και της ανεξέλεγκτης ανθρώπινης φαντασίας και δημιουργικότητας. Για κάποιους η γοργόνα ταυτίζεται με την ελληνική ψυχή και για άλλους με την ανθρώπινη ύπαρξη γενικότερα. Σχετικά με τη σημερινή εποχή, διατυπώθηκε η άποψη για την ανάγκη των ανθρώπων να καταφύγουν στο όνειρο και τη φαντασία για να ξεφύγουν από τη σκληρή καθημερινότητα. Θεμελιώδους, ωστόσο, σημασίας ήταν το

⁹ Βλ. στο gorgona_tek 2 το αρχείο collage.

¹⁰ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων το αρχείο blue_pearl.



κοινό συμπέρασμα για τη δύναμη της ποίησης να μετασχηματίζει την πραγματικότητα ανάλογα με τις προθέσεις του δημιουργού. Απόδειξη της θέσης αυτής αποτέλεσαν οι εργασίες των μαθητών, οι οποίες διαφοροποιήθηκαν σταδιακά από τον συμβολισμό της γοργόνας στα κείμενα που μελέτησαν.

Από την άλλη πλευρά, στο ζήτημα της χρήσης των νέων τεχνολογιών και ειδικά του Facebook, οι μαθητές δήλωσαν την ικανοποίησή τους γιατί χρησιμοποίησαν ένα μέσο αναπόσπαστα συνδεδεμένο με την καθημερινότητά τους και μάλιστα με απεριόριστες δυνατότητες. Η συμμετοχή τους βέβαια ήταν μικρότερη σε σύγκριση με αυτή στο προηγούμενο σενάριο, αλλά χαρακτηριστικό του παραγόμενου υλικού ήταν η δημιουργικότητα και η φαντασία. Επιλογικά, συζητήθηκε η λειτουργικότητα της χρήσης των μέσων αυτών στο σχολείο. Ακούστηκαν διάφορες απόψεις με κοινό παρονομαστή τη διαπίστωση ότι μπορούν να κάνουν το μάθημα πιο ελκυστικό και ενδιαφέρον, αρκεί να γίνεται η χρήση των μέσων αυτών με προσοχή και με την επιτήρηση του εκπαιδευτικού για να μην παρασύρονται οι μαθητές σε απερισκεψίες.



ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α΄ ΦΑΣΗ

Φύλλο εργασίας (ατομικό και κοινό για όλους)

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΛΕΥΣΗΣ

Η γοργόνα ταξιδεύει τον Μέγα Αλέξανδρο

1^η διδακτική ώρα

📖 Διαβάζουμε το διήγημα του Α. Καρκαβίτσα «Η γοργόνα» από τη συλλογή *Λόγια της πλώρης*. Γνωρίζεις τον **θρύλο** που αξιοποιεί ο Καρκαβίτσας στο διήγημά του; Πώς κατά τη γνώμη σου **κατάφεραν να συνομιλήσουν** στη λαϊκή ψυχή το θαλασσινό πλάσμα με τον Έλληνα στρατηλάτη; Τι είδους **συμβολισμό** ενδεχομένως φέρει η γοργόνα στον συγκεκριμένο θρύλο;

.....

.....

.....

.....

🔗 Στον διαδικτυακό τόπο Komvos.edu.gr ακούμε μια **παραλλαγή** του μύθου από τον δήμο Φελλόης των Καλαβρύτων. Η γοργόνα πορεύτηκε δρόμους ορεινούς, έγινε νεράιδα και μίλησε στη ντοπιολαλιά. Η χρήση του **τοπικού ιδιώματος** και η **πορεία** της γοργόνας μέχρι στιγμής σε οδηγεί σε κάποιες σκέψεις για τη διαχρονία και τη διατοπικότητα του μύθου στην ελληνική κοσμοαντίληψη;

.....

.....

.....

.....

🔗 Ακούμε το τραγούδι «[Δεν ήταν νησί](#)». Πρόκειται για μια σύνθεση στίχων από το μυθιστόρημα *Καπετάν Μιχάλης* του Ν. Καζαντζάκη που μελοποίησε ο Μάνος



Χατζιδάκις. Ποια **συναισθήματα** σου προκαλεί η μελοποίηση των στίχων; Νιώθεις πως η μουσική αυτή **ταιριάζει** στην **ελληνίδα** γοργόνα του μύθου και στον συμβολισμό που της απέδωσες;

.....

.....

.....

.....

Δραστηριότητα για το σπίτι

✂ Ταξιδεύεις ως επιβάτης με πλοίο μεσοπέλαγα του Αιγαίου, όταν αναδύεται η γοργόνα, η αδερφή του Μεγάλου Αλεξάνδρου, για να ρωτήσει αν ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος. **Αφηγείσαι** μετά από κάποιες μέρες την εμπειρία σου σε έναν φίλο σου. Μπορείς να προσθέσεις στην ιστορία πρόσωπα και γεγονότα και να χειριστείς την έκβασή της όπως θέλεις. Μπορείς να υιοθετήσεις προσωπικό ύφος ή να ακολουθήσεις τους υφολογικούς και λεκτικούς κανόνες της **γλώσσας των νέων**, στον βαθμό που τους αξιοποιείς στην καθημερινότητά σου. Πόσο αλλάζει ο **συμβολισμός** της γοργόνας και η **ιστορία** σε σχέση με τη λαϊκή αφήγηση;

✂ Η γοργόνα ταξίδεψε στον ελληνικό κόσμο με τον καμβά, με τη σμίλη του γλύπτη, με το υφάδι. Σας ανατίθεται, ως προαιρετική, ατομική ή ομαδική, εργασία, να αναζητήσετε **έργα**, επώνυμης ή ανώνυμης **τέχνης** στα οποία αναδεικνύεται ότι ο συγκεκριμένος μύθος ή ψηφίδες του αποτέλεσαν έμπνευση για τον καλλιτέχνη. Στην επόμενη διδακτική ώρα στην ολομέλεια της τάξης θα σχολιάσουμε σε καθένα από αυτά: (α) τα **μορφικά χαρακτηριστικά** της γοργόνας, (β) τον βαθμό **απόκλισης** και τα σημεία **σύγκλισης** με τον διαδεδομένο θρύλο, (γ) την **ικανότητα** της τέχνης να **μετασχηματίζει** την κοινή έμπνευση.



Β΄ ΦΑΣΗ

Φύλλο εργασίας

ΟΜΑΔΑ 1

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΛΕΥΣΗΣ

Σταθμός πρώτος→Γιάννης Ρίτσος

1^η διδακτική ώρα

📖 Στον διαδικτυακό τόπο του [Σπουδαστηρίου του Νέου Ελληνισμού](#) ακολουθούμε την πορεία: *Ανθολόγιο λογοτεχνίας→Ρίτσος Γιάννης→Ρωμιοσύνη*. Εντοπίζουμε την **τρίτη ενότητα** της ποιητικής σύνθεσης, αντιγράφουμε τις δυο πρώτες στροφές και αποθηκεύουμε το απόσπασμα σε ένα αρχείο Word στον κοινό φάκελο.

📖 Στον διαδικτυακό τόπο του [Ε.ΚΕ.ΒΙ](#) ακολουθούμε την πορεία: *Προώθηση της ανάγνωσης→Αφιερώματα σε μεγάλους λογοτέχνες→Γιάννης Ρίτσος→Η κινητή έκθεση(εκθεσιακό υλικό)*. Περιηγούμαστε στο πληροφοριακό υλικό για τη **ζωή** και το **έργο** του.

📖 Στον ιστότοπο ritsos.ekebi.gr που δημιούργησε το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου για το έτος Ρίτσου (2009) πληκτρολογούμε στην *Αναζήτηση* στο πλαίσιο *Τίτλος έργου* τη λέξη «*Ρωμιοσύνη*». Από τα αποτελέσματα της αναζήτησης διαβάζουμε τα **βιογραφικά** στοιχεία που πλαισιώνουν τη συγγραφή και την έκδοση του έργου. Στον *Φάκελο κειμένων*, στο τέλος της σελίδας διαβάζουμε το **κείμενο** με τίτλο «*Το ύφος ως ιστορική μνήμη στη Ρωμιοσύνη του Γιάννη Ρίτσου*», του William V. Spanos.

✂ Διαβάζουμε το απόσπασμα του ποιήματος στο αρχείο που αποθηκεύσαμε. Λαμβάνοντας υπόψη το υλικό που μελετήσαμε μέχρι στιγμής, γράφουμε μετά από κάθε στίχο (ή συστάδα στίχων) **δύο-τρεις λέξεις** που πυκνώνουν, κατά τη γνώμη μας,



το νόημα τους. Επιδιώξη μας είναι να χαρτογραφήσουμε το «Δῶ πέρα», τον **ελληνικό κόσμο**.

Δῶ πέρα ὁ οὐρανὸς δὲ λιγαστεύει οὔτε στιγμή τὸ →
λάδι τοῦ ματιοῦ μας

δῶ πέρα ὁ ἥλιος παίρνει πάνω του τὸ μισὸ βάρος τῆς →
πέτρας ποὺ σηκώνουμε πάντα στὴ ράχη μας

ὔστερα ὁ ἴσκιος τους γίνεται ἓνας αἰτὸς ποὺ βάφει τὰ →
φτερά του στὸ λιόγεμα
καὶ πιὸ ὔστερα κουρνιάζει στὸ κεφάλι τους καὶ
συλλογιέται τ' ἄστρα, ὅταν αὐτοὶ πλαγιάζουνε στὸ
λιακωτὸ μὲ τὴ μαύρη σταφίδα.

Δῶ πέρα ἢ κάθε πόρτα ἔχει πελεκημένο ἓνα ὄνομα →
κάπου ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες τόσα χρόνια

κάθε λιθάρι ἔχει ζωγραφισμένον ἓναν ἅγιο μ' ἄγρια →
μάτια καὶ μαλλιά σκοινένια

καὶ τὰ παιδιά ἔχουν πέντε-ἕξι σταυρουλάκια πίκρα →
πάνου στὴν καρδιά τους

✂ Στο συγκεκριμένο απόσπασμα διερευνούμε τον **ρόλο** της γοργόνας στην ελληνική «μυθολογία» του Ρίτσου. Στο αρχείο Word που αποθηκεύσαμε κάνουμε τις αλλαγές που καταγράφονται στη συνέχεια και ελέγχουμε τι αλλάζει στον συμβολισμό της γοργόνας:

Στίχος

κάθε ἄντρας ἔχει στὸ ζερβί του χέρι χαραγμένη βελονιά τὴ βελονιά μία κόκκινη
γοργόνα



κάθε άντρας → όλοι οι άνθρωποι

ζερβί του χέρι → δεξί του χέρι

χαραγμένη βελονιά τη βελονιά → ζωγραφισμένη

μία κόκκινη γοργόνα → μια πράσινη γοργόνα.

.....

.....

.....

.....

Αναζητούμε στο διαδίκτυο τη **μορφή** μιας γοργόνας που προσεγγίζει τη μορφή της κόκκινης γοργόνας του Ρίτσου. Δικαιολογούμε γιατί επιλέγουμε αυτήν την εικόνα.

.....

.....

.....

.....

2^η διδακτική ώρα

🖱 Διαβάζουμε τα ποιήματα των άλλων ομάδων (εκτιμώμενος συνολικός χρόνος επτά-οκτώ λεπτά). Επίσης, συμμετέχουμε σε μια ομάδα επικοινωνίας στην οποία συμμετέχει ως ταχυδρόμος και ο εκπαιδευτικός. Κατά τη διάρκεια αυτής της ώρας, υποδυόμενοι τη γοργόνα που μελετούμε ως ομάδα, επικοινωνούμε με τις άλλες γοργόνες. Παρουσιάζουμε τον **εαυτό** μας, μιλούμε για τον **κόσμο του ποιήματος** στον οποίο υπάρχουμε, προτείνουμε **στάση ζωής και αξίες** που υπερβαίνουν τα όρια του ποιήματος. Ενθαρρύνουμε τις άλλες γοργόνες να μιλήσουν για τον δικό τους κόσμο, διαπιστώνουμε σε ποιον βαθμό μοιάζουμε ή διαφέρουμε.

✂ Έχοντας σαφή εικόνα για τα χαρακτηριστικά της δικής μας γοργόνας μέσα από τις προηγούμενες δραστηριότητες, την εμψυχώνουμε και της αναθέτουμε να γράψει



επιστολή σε όποιον ποιητή αποφασίσει η ομάδα, επιδοκιμάζοντας ή αποδοκιμάζοντας την πρόταση ζωής που έμμεσα υποβάλλει.

3^η διδακτική ώρα

☞ Παρουσιάζουμε τη **συζήτηση** που πραγματοποιήθηκε στο Facebook στον βαθμό που αφορά τη συμμετοχή μας και σχολιάζουμε αν η επικοινωνία μας με αυτόν τον τρόπο συνέβαλε στο να εμβαθύνουμε στον συμβολισμό της δικής μας γοργόνας και να γνωρίσουμε τις άλλες γοργόνες στη συμβολική τους διάσταση.



Β΄ ΦΑΣΗ

Φύλλο εργασίας

ΟΜΑΔΑ 2

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΛΕΥΣΗΣ

Σταθμός δεύτερος→Οδυσσέας Ελύτης

1^η διδακτική ώρα

📖 Στον ιστοχώρο [Οδυσσέας Ελύτης](#) ακολουθούμε την πορεία: *Ποιητικές συλλογές*→*Τα ρω του Έρωτα*. Από τα ποιήματα της συλλογής επιλέγουμε: «Τα τζίτζικια». Διαβάζουμε το ποίημα, αντιγράφουμε και το αποθηκεύουμε σε ένα αρχείο Word στον κοινό φάκελο.

📖 «Αντιλαμβάνομαι την Ποίηση σαν μια πηγή αθωότητας γεμάτη από επαναστατικές δυνάμεις, που αποστολή μου είναι να τις κατευθύνω επάνω σ' έναν κόσμο απαράδεκτο για τη συνείδησή μου ελπίζοντας, μέσα από συνεχείς μεταμορφώσεις, να τον κάνω πιο σύμφωνο με τα όνειρά μου. Μιλώ για μια σύγχρονου τύπου μαγεία, που ο μηχανισμός της τείνει κι εκείνος στην αποκάλυψη της βαθύτερης μου πραγματικότητας. Πιστεύω γι' αυτό στις αισθήσεις που τις κινητοποιώ προς μίαν αδοκίμαστη έως σήμερα κατεύθυνση, αποβλέποντας σε μίαν Ελευθερία που να είναι αντίθετη προς όλες τις Εξουσίες και σε μια Δικαιοσύνη που να ταυτίζεται με το απόλυτο φως». («Δήλωση του '66», *Εν λευκώ*, εκδ. Ίκαρος). Εφόσον για τον ποιητή η ποίηση έχει μια τέτοια στόχευση, ο Έλληνας **αναγνώστης**, που ζει στην εποχή της **πρώτης έκδοσης** (Α΄ έκδοση: 1972) της συλλογής *Τα ρω του Έρωτα*, θα μπορούσε να προσλάβει το ποίημα «Τα τζίτζικια» ως ένα κείμενο πολιτικής διαμαρτυρίας;

🔗 Στο YouTube (32:30-35:40) ακούμε σε απόσπασμα της εκπομπής [Εποχές και συγγραφείς-Οδυσσέας Ελύτης](#) (από το ψηφιακό αρχείο της ΕΡΤ) τον Δημήτρη



Καλοκύρη και τον Δημήτρη Δημηρούλη να μιλούν για τα **χαρακτηριστικά του ποιητικού κόσμου** του Ελύτη.

✂ Προφανώς ο Οδυσσέας Ελύτης έγραψε το ποίημα έχοντας στον νου του τον θρύλο της γοργόνας και του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Πώς διαφοροποιείται ο ρόλος της γοργόνας και ποιες άλλες **ανατροπές** σε σχέση με τον θρύλο εντοπίζετε;

Θρύλος

Ποίημα

Γοργόνα

Μέγας Αλέξανδρος

Ναυτικοί

Θάλασσα

Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος

Τι αποκαλύπτει η **ανατροπή** αυτή για τη θέαση του ελληνικού κόσμου από τον ποιητή; Λαμβάνουμε υπόψη στην απάντησή μας την προηγούμενη δραστηριότητα.

.....

.....

.....

.....

✂Ο Ελύτης θεωρούσε την τέχνη του κολάζ ως εναλλακτική γλώσσα της αποκάλυψης. Χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα κατασκευής ψηφιακού κολάζ [Photo Collage](#) και το κατάλληλο template, ακολουθούμε τις «**οδηγίες**» του ίδιου του ποιήματος και φτιάχνουμε βήμα-βήμα την απεικόνισή του με εικόνες που αντλούμε από το διαδίκτυο. Η **διάταξη** των στροφών λειτουργεί ως **οδηγία** για τη θέση και τη γεωμετρία των επιμέρους μοτίβων στην κατασκευή; Στο αρχείο Word που



αποθηκεύσαμε αναδιατάσσουμε τη διαδοχή των στροφών. Θα άλλαζε η γεωμετρία των εικόνων στο κολάζ; Πόσο θα συμφωνούσε η κατασκευή **μετά τις παρεμβάσεις** με την εικόνα που έχουμε για την κοσμοαντίληψη του ποιητή ;

.....

.....

.....

.....

Αναζητούμε στο διαδίκτυο το εξώφυλλο του δίσκου του Λίνου Κόκοτου *Το θαλασσινό τριφύλλι* σε ποίηση Οδυσσέα Ελύτη. Η γοργόνα που απεικονίζεται μπορεί να είναι **μια** από τις **γοργόνες** στο ποίημα του Ελύτη; Δικαιολογούμε την άποψή μας.

.....

.....

.....

.....

2^η διδακτική ώρα

🗨️ Διαβάζουμε τα ποιήματα των άλλων ομάδων (εκτιμώμενος συνολικός χρόνος εφτά-οκτώ λεπτά). Επίσης, συμμετέχουμε σε μια ομάδα επικοινωνίας στην οποία συμμετέχει ως ταχυδρόμος και ο εκπαιδευτικός. Κατά τη διάρκεια αυτής της ώρας, υποδυόμενοι τη γοργόνα που μελετούμε ως ομάδα, επικοινωνούμε με τις άλλες γοργόνες. Παρουσιάζουμε τον **εαυτό** μας, μιλούμε για τον **κόσμο του ποιήματος** στον οποίο υπάρχουμε, προτείνουμε **στάση ζωής** και **αξίες** που υπερβαίνουν τα όρια του ποιήματος. Ενθαρρύνουμε τις άλλες γοργόνες να μιλήσουν για τον δικό τους κόσμο, διαπιστώνουμε σε ποιον βαθμό μοιάζουμε ή διαφέρουμε.

✂️ Έχοντας σαφή εικόνα για τα χαρακτηριστικά της δικής μας γοργόνας μέσα από τις προηγούμενες δραστηριότητες, την εμψυχώνουμε και της αναθέτουμε να γράψει



επιστολή σε όποιον ποιητή αποφασίσει η ομάδα, επιδοκιμάζοντας ή αποδοκιμάζοντας την πρόταση ζωής που έμμεσα υποβάλλει.

3^η διδακτική ώρα

☞ Παρουσιάζουμε τη **συζήτηση** που πραγματοποιήθηκε στο Facebook στον βαθμό που αφορά τη συμμετοχή μας και σχολιάζουμε αν η επικοινωνία μας με αυτόν τον τρόπο συνέβαλε στο να εμβαθύνουμε στον συμβολισμό της δικής μας γοργόνας και να γνωρίσουμε τις άλλες γοργόνες στη συμβολική τους διάσταση.



Β΄ ΦΑΣΗ

Φύλλο εργασίας

ΟΜΑΔΑ 3

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΛΕΥΣΗΣ

Σταθμός τρίτος→Γιώργος Σεφέρης

1^η διδακτική ώρα

🖨️ Πληκτρολογούμε στον φυλλομετρητή τις λέξεις «Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα». Μεταφερόμαστε στον νέο δικτυακό τόπο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό. Ακολουθούμε την πορεία: *Ανεμόσκαλα* → *Συμφραστικοί πίνακες για μείζονες νεοέλληνες ποιητές*. Από τον κατάλογο των ποιητών επιλέγουμε τον Γ. Σεφέρη. Στο πλαίσιο αναζήτησης πληκτρολογούμε τη λέξη «γοργόνα(ς)». Επιλέγουμε από τα αποτελέσματα της αναζήτησης το ποίημα «Λεωφόρος Συγγρού, 1930». Διαβάζουμε το ποίημα, το αντιγράφουμε και το αποθηκεύουμε σε ένα αρχείο Word στον κοινό φάκελο.

📖 Στον ίδιο διαδικτυακό τόπο πηγαίνουμε στο **χρονολόγιο** του ποιητή και διαβάζουμε το πληροφοριακό υλικό για τη ζωή και το έργο του, παράλληλα με τη στήλη στην οποία αναγράφονται σημαντικοί σταθμοί της ιστορίας και της λογοτεχνίας. Εντοπίζουμε **πότε** ο ποιητής συνέθεσε το ποίημα και προσεκτικά μελετούμε το **λογοτεχνικό περιβάλλον**.

📖 Στον ιστότοπο της εφημερίδας *Το Βήμα* διαβάζουμε το κείμενο της Φωτεινής Μαργαρίτη «[Η ανακάλυψη της Συγγρού και η γενιά του '30](#)», για να μνηθούμε στη συνομιλία του Γ. Σεφέρη και του Γ. Θεοτοκά.



✂ Ποιος είναι ο **συμβολισμός** της γοργόνας με το γαλάζιο κορμί; Γιατί ο ποιητής επέλεξε:

→ να χρωματίσει το κορμί της σε αυτή την απόχρωση και όχι ενδεχομένως σε βαθύ μπλε;

→ να τοποθετήσει τη λέξη «γοργόνας» στην τελευταία στροφή ως **τελευταία** λέξη του ποιήματος; Στο αρχείο Word, στο οποίο αποθηκεύσαμε το ποίημα, **μετακινούμε** την τελευταία στροφή ώστε να γίνει πρώτη. Σε ποιον βαθμό η αναδιάταξη των στροφών εξυπηρετεί τον **τρόπο νοηματοδότησης** του συμβόλου της γοργόνας;

.....

.....

.....

.....

.....

✂ Έχοντας πλέον άποψη για το περιεχόμενο του ποιήματος, επιλέγουμε στίχους του που υποστηρίζουν σε μεγάλο βαθμό την ερμηνεία του και κατασκευάζουμε μια φανταστική **συνέντευξη** του Γ. Σεφέρη, στην οποία του ζητούμε να διευκρινίσει τα “σκοτεινά” σημεία του ποιήματος.

♣ Αναζητούμε τη γοργόνα-σχέδιο του Ι. Μόραλη στο διαδίκτυο (εναλλακτικά στην ιστοσελίδα του [Ψηφιακού σχολείου](#)). Η γοργόνα αυτή κοσμεί το εξώφυλλο της συλλογής *Ποιήματα* του Γ. Σεφέρη (εκδόσεις Ίκαρος). Η συγκεκριμένη γοργόνα με τη **διχαλωτή ουρά** θα μπορούσε να είναι η γαλάζια γοργόνα του Σεφέρη;

Δικαιολογούμε την άποψή μας.

.....

.....

.....

.....



2^η διδακτική ώρα

☞ Διαβάζουμε τα ποιήματα των άλλων ομάδων (εκτιμώμενος συνολικός χρόνος εφτά-οκτώ λεπτά). Επίσης, συμμετέχουμε σε μια ομάδα επικοινωνίας στην οποία συμμετέχει ως ταχυδρόμος και ο εκπαιδευτικός. Κατά τη διάρκεια αυτής της ώρας, υποδυόμενοι τη γοργόνα που μελετούμε ως ομάδα, επικοινωνούμε με τις άλλες γοργόνες. Παρουσιάζουμε τον **εαυτό** μας, μιλούμε για τον **κόσμο του ποιήματος** στον οποίο υπάρχουμε, προτείνουμε **στάση ζωής και αξίες** που υπερβαίνουν τα όρια του ποιήματος. Ενθαρρύνουμε τις άλλες γοργόνες να μιλήσουν για τον δικό τους κόσμο, διαπιστώνουμε σε ποιον βαθμό μοιάζουμε ή διαφέρουμε.

✂ Έχοντας σαφή εικόνα για τα χαρακτηριστικά της δικής μας γοργόνας μέσα από τις προηγούμενες δραστηριότητες, την εμπνυχώνουμε και της αναθέτουμε να γράψει **επιστολή** σε όποιον ποιητή αποφασίσει η ομάδα, επιδοκιμάζοντας ή αποδοκιμάζοντας την πρόταση ζωής που έμμεσα υποβάλλει.

3^η διδακτική ώρα

☞ Παρουσιάζουμε τη συζήτηση, που πραγματοποιήθηκε στο Facebook στον βαθμό που αφορά τη **συμμετοχή** μας και σχολιάζουμε αν η επικοινωνία μας με αυτόν τον τρόπο συνέβαλε στο να εμβαθύνουμε στον συμβολισμό της δικής μας γοργόνας και να γνωρίσουμε τις άλλες γοργόνες στη συμβολική τους διάσταση.



Β΄ ΦΑΣΗ

Φύλλο εργασίας

ΟΜΑΔΑ 4

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΛΕΥΣΗΣ

Σταθμός τέταρτος→Γιώργος Σεφέρης

1^η διδακτική ώρα

📖 Πληκτρολογούμε στον φυλλομετρητή τις λέξεις «Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα». Μεταφερόμαστε στον νέο δικτυακό τόπο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό. Ακολουθούμε την πορεία: *Ανεμόσκαλα* → *Συμφραστικοί πίνακες για μείζονες νεοέλληνες ποιητές*. Από τον κατάλογο των ποιητών επιλέγουμε τον Γ. Σεφέρη. Στο πλαίσιο αναζήτησης πληκτρολογούμε τη λέξη «γοργόνα(ς)». Επιλέγουμε από τα αποτελέσματα της αναζήτησης το ποίημα «Ο Μαθιός Πασκάλης ανάμεσα στα τριαντάφυλλα». Διαβάζουμε το ποίημα, το αντιγράφουμε και το αποθηκεύουμε σε ένα αρχείο Word στον κοινό φάκελο.

📖 Στον ίδιο δικτυακό τόπο πηγαίνουμε στο **χρονολόγιο** του ποιητή και περιηγούμαστε στο πληροφοριακό υλικό για τη **ζωή** και το **έργο** του παράλληλα με τη στήλη στην οποία αναγράφονται σημαντικοί σταθμοί της ιστορίας και της λογοτεχνίας. Εντοπίζουμε τη συλλογή *Ημερολόγιο καταστροφώματος*, *Α'* στην οποία ανήκει το ποίημα και μελετούμε το ιστορικό **περιβάλλον**.

📖 Διαβάζουμε στον διαδικτυακό τόπο του [ψηφιακού σχολείου](#) το περιστατικό που έτυχε στον Ν. Γκάτσο, όπως το καταγράφει ο Γ. Σεφέρης στο *Ημερολόγιο, Μέρες Δ'*. Εντοπίζουμε εσωτερικές ενδείξεις της καταγραφής, που επιτρέπουν να αντιληφθούμε



τις **σκέψεις** και τα **συναίσθηματα** του ποιητή για την πορεία της Ελλάδας, το χρονικό διάστημα που βρισκόταν πρόσξενος στην Κορυτσά.

✂ Στο αρχείο που αποθηκεύσαμε στην τελευταία στροφή του ποιήματος χρωματίζουμε στις αποχρώσεις του γκριζου τις **λέξεις** που υποβάλλουν μια εντύπωση συννεφιάς και με κίτρινο τις λέξεις που αποπνέουν ζωή. Ποιες **σκέψεις** προκαλεί η εποπτεία της χρωματισμένης στροφής για τη διάθεση του ποιητή και πώς καθοδηγεί τον αναγνώστη στην **πρόσληψη του συμβόλου** της γοργόνας;

.....

.....

.....

.....

.....

✂ Ο ποιητής, φορώντας το προσωπείο του Μαθιού Πασκάλη, καπνίζει κοιτάζοντας σχεδόν αποκαρωμένος τα τριαντάφυλλα. Στη δεύτερη και τρίτη στροφή καπνίζοντας κατεβαίνει μια συνεχής κάθοδος, “συναντά” την Αντιγόνη, τη θεία της, την κόρη της Αντιγόνης. Στην τελευταία στροφή ο καπνός τού φέρνει «μια γεύση στοιχειωμένου караβιού» με μια γοργόνα σταυρωμένη. Λαμβάνοντας υπόψη την **ιστορικότητα** του ποιήματος αποκαλύπτουμε τα πρόσωπα και τις ιδέες πίσω από τα **σύμβολα**.

Αντιγόνη

.....

.....

Θεία της Αντιγόνης

.....

.....



Κόρη της Αντιγόνης

.....

.....

.....

Γοργόνα

.....

.....

.....

Καπνός

.....

.....

.....

Καράβι

.....

.....

.....

Κάθοδος

.....

.....

.....

Σταύρωση

.....

.....

.....

θ Αναζητούμε στο διαδίκτυο την όψη μιας γοργόνας που προσεγγίζει τη μορφή της **σταυρωμένης γοργόνας** του καραβιού. Δικαιολογούμε γιατί επιλέγουμε αυτή την εικόνα.

.....

.....



2^η διδακτική ώρα

☞ Διαβάζουμε τα ποιήματα των άλλων ομάδων (εκτιμώμενος συνολικός χρόνος εφτά-οκτώ λεπτά). Επίσης, συμμετέχουμε σε μια ομάδα επικοινωνίας στην οποία συμμετέχει ως ταχυδρόμος και ο εκπαιδευτικός. Κατά τη διάρκεια αυτής της ώρας, υποδύμενοι τη γοργόνα που μελετούμε ως ομάδα, επικοινωνούμε με τις άλλες γοργόνες. Παρουσιάζουμε τον **εαυτό** μας, μιλούμε για τον **κόσμο του ποιήματος** στον οποίο υπάρχουμε, προτείνουμε **στάση ζωής και αξίες** που υπερβαίνουν τα όρια του ποιήματος. Ενθαρρύνουμε τις άλλες γοργόνες να μιλήσουν για τον δικό τους κόσμο, διαπιστώνουμε σε ποιον βαθμό μοιάζουμε ή διαφέρουμε.

✂ Έχοντας σαφή εικόνα για τα χαρακτηριστικά της δικής μας γοργόνας μέσα από τις προηγούμενες δραστηριότητες, την εμψυχώνουμε και της αναθέτουμε να γράψει **επιστολή** σε όποιον ποιητή αποφασίσει η ομάδα, επιδοκιμάζοντας ή αποδοκιμάζοντας την πρόταση ζωής που έμμεσα υποβάλλει.

3^η διδακτική ώρα

☞ Παρουσιάζουμε τη συζήτηση που πραγματοποιήθηκε στο Facebook στον βαθμό που αφορά τη **συμμετοχή** μας και σχολιάζουμε αν η επικοινωνία μας με αυτόν τον τρόπο συνέβαλε στο να εμβαθύνουμε στον **συμβολισμό** της δικής μας γοργόνας και να γνωρίσουμε τις άλλες γοργόνες στη συμβολική τους διάσταση.



Β΄ ΦΑΣΗ

Φύλλο εργασίας

ΟΜΑΔΑ 5

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΛΕΥΣΗΣ

Σταθμός πέμπτος → Νίκος Καββαδίας

1^η διδακτική ώρα

📖 Στον ιστοχώρο [Νίκος Καββαδίας](#) εντοπίζουμε το ποίημα «Έχω μια πίπα» από τη συλλογή *Μαραμπού*. Αντιγράφουμε το ποίημα και το αποθηκεύουμε σε ένα αρχείο Word στον κοινό φάκελο.

📖 Στον διαδικτυακό τόπο του [E.ΚΕ.ΒΙ](#) ακολουθούμε την πορεία: *Προώθηση της ανάγνωσης → Αφιερώματα σε μεγάλους λογοτέχνες → Νίκος Καββαδίας → ιστοτόπος [kavvadias.ekebi.gr](#)*. Περιηγούμαστε στο **χρονολόγιο** του ποιητή.

✂ Στον ιστοτόπο [kavvadias.ekebi.gr](#) παρατηρούμε την εικόνα στην αρχική σελίδα. Παρακολουθούμε στη συνέχεια απόσπασμα από την εκπομπή *Μηχανή του χρόνου (You Tube, 2:00-5:00)*. Για ποιους λόγους η γοργόνα είναι εμβληματική παρουσία στη **ζωή των ναυτικών**, όπως η ποίηση και η ζωή του Ν. Καββαδία επιβεβαιώνει;

.....
.....
.....
.....

📖 Στην ιστοσελίδα της εφημερίδας *Ελευθεροτυπία* διαβάζουμε από το άρθρο της Έλσας Ανδριανού «[Θεατρικά στοιχεία στο Μαραμπού του Ν.Καββαδία](#)» τις τρεις πρώτες και την ένατη παράγραφο, για να αξιοποιήσουμε το συγκεκριμένο υλικό στην επόμενη δραστηριότητα.



Η σκαλισμένη ξύλινη γοργόνα αποκτά φωνή και “διαλέγεται” με τον ποιητή, **σχολιάζοντας** τόσο τα πραγματικά βιογραφικά στοιχεία της όσο και τις φαντασιακές καταστάσεις που πυροδοτεί. Επεξεργαζόμαστε τη δραστηριότητα στο αρχείο Word που αποθηκεύσαμε, με την **μορφή σχολίων**. Έχει αλλάξει η εικόνα της σχέσης ναυτικού και γοργόνας μετά την εισαγωγή σχολίων; Τι είναι τελικά η γοργόνα για τον ναυτικό και τι ο ναυτικός για τη γοργόνα; Πόσο **ισοβαρής** είναι η μεταξύ τους **σχέση**;

.....

.....

.....

Αναζητούμε στο διαδίκτυο την όψη μιας γοργόνας που προσεγγίζει, κατά τη γνώμη μας, τη μορφή της **σκαλισμένης** πάνω στην πίπα **γοργόνας** του καραβιού. Δικαιολογούμε γιατί την επιλέγουμε.

.....

.....

.....

2^η διδακτική ώρα

📖 Διαβάζουμε τα ποιήματα των άλλων ομάδων (εκτιμώμενος συνολικός χρόνος επτά-οκτώ λεπτά). Επίσης, συμμετέχουμε σε μια ομάδα επικοινωνίας στην οποία συμμετέχει ως ταχυδρόμος και ο εκπαιδευτικός. Κατά τη διάρκεια αυτής της ώρας, υποδυόμενοι τη γοργόνα που μελετούμε ως ομάδα εργασίας, επικοινωνούμε με τις άλλες γοργόνες. Παρουσιάζουμε τον **εαυτό** μας, μιλούμε για τον **κόσμο του ποιήματος** στον οποίο υπάρχουμε, προτείνουμε **στάση ζωής και αξίες** που υπερβαίνουν τα όρια του ποιήματος. Ενθαρρύνουμε τις άλλες γοργόνες να μιλήσουν για τον δικό τους κόσμο, διαπιστώνουμε σε ποιον βαθμό μοιάζουμε ή διαφέρουμε.



Έχοντας σαφή εικόνα για τα χαρακτηριστικά της δικής μας γοργόνας μέσα από τις προηγούμενες δραστηριότητες, την εμπνυχώνουμε και της αναθέτουμε να γράψει **επιστολή** σε όποιον ποιητή αποφασίσει η ομάδα, επιδοκιμάζοντας ή αποδοκιμάζοντας την πρόταση ζωής που έμμεσα υποβάλλει.

3^η διδακτική ώρα

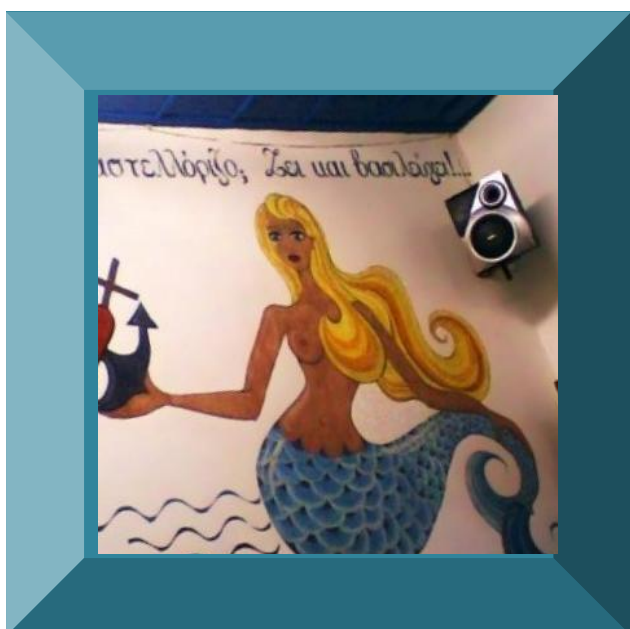
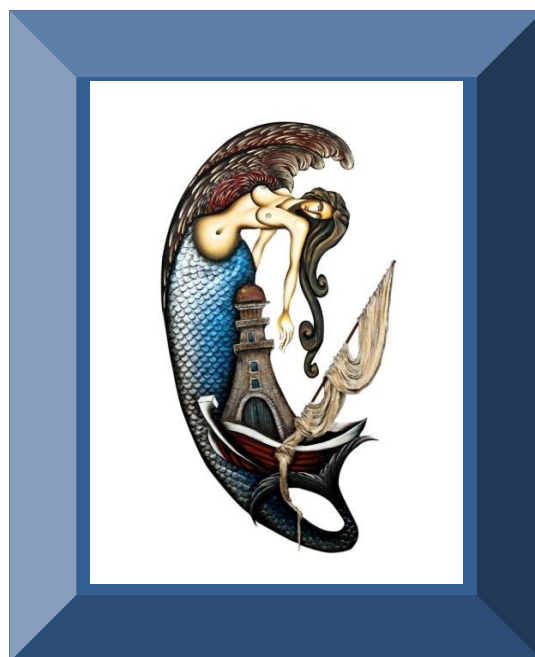
☞ Παρουσιάζουμε τη συζήτηση που πραγματοποιήθηκε στο Facebook στον βαθμό που αφορά τη **συμμετοχή** μας και σχολιάζουμε αν η επικοινωνία μας με αυτόν τον τρόπο συνέβαλε στο να εμβαθύνουμε στον **συμβολισμό** της δικής μας γοργόνας και να γνωρίσουμε τις άλλες γοργόνες στη συμβολική τους διάσταση.

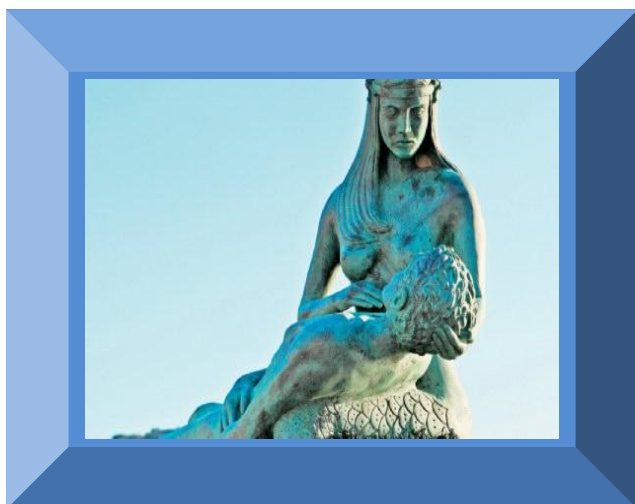
Γ΄ ΦΑΣΗ

Φύλλο εργασίας (ατομικό και κοινό για όλους)

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΛΕΥΣΗΣ

Άφιξη στον τελευταίο σταθμό





✂ Αυτές είναι κάποιες από τις εκδοχές της γοργόνας στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα. Στην πρώτη εικόνα δημοφιλής ηθοποιός υποδύεται τη γοργόνα για τις ανάγκες κάποιας διαφήμισης, στη δεύτερη Βεροιώτες αγιογράφοι φιλοτεχνούν στο ξύλο την «Ενάλιο Νύμφη», στην τρίτη η γοργόνα “εμψυχώνει” τους ακρίτες του Αιγαίου, στην τέταρτη το παραμύθι του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν διασκευάζεται σε θεατρική παράσταση με θέμα τις σχέσεις ανάμεσα σε πρόσωπα φύσει και θέσει διαφορετικά. Στην πέμπτη εικόνα η γοργόνα στο Κίνι της Σύρου σώζει ναυαγό, στην έκτη “υπηρετεί” την πολιτική επικαιρότητα. Με αφετηρία αυτές τις εικόνες συζητούμε για: (α) το πώς το σύμβολο της γοργόνας καταφέρνει να επιβιώνει στον σύγχρονο ελληνικό κόσμο, (β) το τι είδους συμβολισμούς φέρει και εξυπηρετεί, (γ) το τι υποδηλώνει το πλούσιο “φορτίο” της για το πολιτισμικό και ιδεολογικό παρόν.

Δραστηριότητα για το σπίτι



✂ Κατασκευάζετε μια διαφήμιση, ατομικά ή ομαδικά, χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα δημιουργίας ψηφιακής ταινίας (Movie Maker). Η διαφήμιση προορίζεται για τηλεοπτική προβολή και βασικό της μοτίβο αποτελεί η μορφή της γοργόνας. Επιλέγεις ή επιλέγετε το αντικείμενο ή την υπηρεσία στην οποία αφορά η διαφήμιση (ενδεικτικά: καταναλωτικά αγαθά, υπηρεσίες τουρισμού) και αναζητάς/-άτε τους κατάλληλους πόρους (εικόνα, ήχος) από το διαδίκτυο για να αναδείξεις/-ετε τον συμβολισμό της. Στην επόμενη διδακτική ώρα θα παρουσιαστούν στην ολομέλεια της τάξης οι διαφημίσεις που θα δημιουργήσετε και θα ακολουθήσει συζήτηση για τις επιλογές σας.



Z. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο μπορεί να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού προγράμματος e-Twinning, το οποίο προβλέπει τη συνεργασία μεταξύ σχολείων της Ευρώπης σε ένα θέμα κοινού ενδιαφέροντος. Καθώς για τη μορφή της γοργόνας έχουν πλεχτεί πολλοί μύθοι και από πολλούς πολιτισμούς, θα ήταν ενδιαφέρουσα η συνεργασία με εκπαιδευτικούς και μαθητές από την υπόλοιπη Ευρώπη για τη συγκέντρωση, παραγωγή και προβολή σχετικού υλικού.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου, ήταν δυνατή η χρήση του εργαστηρίου πληροφορικής όπως προβλεπόταν. Στη διάρκεια της εφαρμογής του, όμως, παρουσιάστηκαν σοβαρά προβλήματα. Δεν πραγματοποιήθηκαν όλες οι δραστηριότητες ούτε και η συμμετοχή των μαθητών ήταν καθολική, ειδικά όσον αφορά στις ανατεθείσες για το σπίτι εργασίες. Οι δύο εκδρομές, που μεσολάβησαν στο διάστημα εφαρμογής του σεναρίου, προκάλεσαν την αδρανοποίηση μέρους των μαθητών. Ωστόσο, το γεγονός που προκάλεσε τα περισσότερα προβλήματα ήταν η ανακοίνωση της κατάργησης της Τράπεζας Θεμάτων. Ανεξάρτητα από την αναγκαιότητα ή μη αυτής της απόφασης, οδήγησε τους μαθητές σε γενική απροθυμία στο ζήτημα των σχολικών τους υποχρεώσεων. Βέβαια, υπάρχουν και εξαιρέσεις, οι οποίες αποδεικνύουν τη σημασία της χρήσης εναλλακτικών τρόπων διδασκαλίας που θα κινήσουν το ενδιαφέρον των μαθητών.

Επιπλέον, έγινε τροποποίηση των δραστηριοτήτων προκειμένου το σενάριο να συντομευθεί σε έξι διδακτικές ώρες, λόγω της έλλειψης χρόνου και της ανάγκης για ολοκλήρωση της διδακτέας ύλης. Ωστόσο, στην πορεία χρειάστηκε να προστεθεί ακόμη μία ώρα προκειμένου να υπάρξει επανασύνδεση με τις προηγηθείσες δραστηριότητες, λόγω της απουσίας του εκπαιδευτικού και μιας ομάδας μαθητών,



εξαιτίας της συμμετοχής τους σε εκπαιδευτική επίσκεψη στο εξωτερικό, αλλά και λόγω της απροθυμίας των υπολοίπων να εργαστούν στο διάστημα αυτό.

Από την πλευρά του ο εκπαιδευτικός επισήμανε στους μαθητές την ανάγκη να υλοποιούν χωρίς άσκοπη χρονοτριβή τις εργασίες τους και να δείξουν υπευθυνότητα στην υλοποίηση εργασιών που προέβλεπαν τη χρήση Facebook. Στην κατεύθυνση αυτή συνέβαλε αποφασιστικά και η προηγούμενη χρήση αυτού του χώρου κοινωνικής δικτύωσης στο σενάριο που εφαρμόστηκε στο α' τετράμηνο. Χρειάζεται, βέβαια, διαρκής επαγρύπνηση, καθώς οι μαθητές είναι συνηθισμένοι σε άλλου είδους χρήσεις των μέσων αυτών. Τέλος, είναι ανάγκη να επισημανθεί ότι μαθητές που έδειξαν απροθυμία στις περισσότερες δραστηριότητες ενεργοποιήθηκαν για τη δημιουργία διαφήμισης, αποδεικνύοντας τη σημασία αξιοποίησης των Νέων Τεχνολογιών στη διδακτική πράξη.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Παντζαρέλας, Π. 2012. Τα βασικά εργαλεία των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και οι χρήσεις τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_pantzarelax_0.pdf [2/5/2013]

Παυλίδου, Μ. 2010. 4.2 Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού και χρήση των ιστολογίων (blogs): Ιδιαιτερότητες, ερευνητικές αναζητήσεις και αξιοποίηση στη γλωσσική διδασκαλία. *Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης*, 242-253. Πάτρα: ΙΤΥΕ.

<http://blogs.sch.gr/stratilio/files/2014/07/tpe-eidiko-meros.pdf>